

İstanbul Hukuk Mecmuası

Başvuru: 08.10.2021
Revizyon Talebi: 09.10.2021
Son Revizyon Tarihi: 12.07.2023
Kabul: 24.08.2023

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebepleri

Hatice Kübra Ercoşkun Şenol^{*}

Öz

Cezai mirasçılıktan çıkarma sebeplerine ilişkin Türk Medeni Kanunu'nun 510. maddesine göre mirasbırakan, saklı paylı bir mirasçı kendisine veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlediği takdirde bu mirasçıyı mirasçılıktan çıkarabilir. Yine mirasbırakan, saklı paylı mirasçı kendisine veya aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmede olduğu takdirde bu mirasçıyı ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak ne söz konusu Kanun maddesinde ne de gerekçesinde, kimlerin mirasbırakanın yakını veya aile üyesi sayıldığı, hangi suçların ağır suç kapsamına girdiği, aile hukukundan doğan yükümlülüklerin önemli ölçüde yerine getirilmemesinden ne anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Konuya ilişkin yargı kararları birbiriyle çeliştiği gibi öğretide de farklı görüşler vardır. Bununla birlikte günümüzde mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün genişletilmesi yönündeki eğilimin giderek güçlendiği gözlenmektedir. Cezai mirasçılıktan çıkarma sebeplerine ilişkin Kanun'da açıkça düzenlenmeyen tartışmalı meselelerde de daima mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişleten yoruma üstünlük tanınmalıdır. Cezai mirasçılıktan çıkarmanın yaratacağı sonuçlar ise Türk Medeni Kanunu'nun 511. maddesinde düzenlenmiştir. Ancak bu hüküm ve sonuçların doğabilmesi için çıkarma sebebinin tasarrufta belirtilmesi gerekir. Aksi hâlde Türk Medeni Kanunu'nun 512. maddesine göre tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir. Yine bu hükme göre mirasçılıktan çıkarma sebebinin varlığının çıkarmadan yararlanan mirasçılar tarafından ispat edilemediği hâllerde de tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir. Fakat mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü yanlışla yüzünden yaptığı hâllerde, saklı paylı mirasçı, mirasbırakanın sebep hakkında yanlış olduğunu ispatlayarak tüm miras payını alabilir. Cezai mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin veya bunlara benzer sebeplerin gerek miras hukukunda gerek miras hukuku dışında yarattığı farklı hüküm ve sonuçlar da bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Saklı Pay, Saklı Paylı Mirasçı, Mirasçılıktan Çıkarma, Ağır Suç, İhlal

Reasons For Criminal Disinheritance

Abstract

Article 510 of the Turkish Civil Code outlines the grounds for disinheritance. If an heir with a reserved share commits a grave crime against the legator or one of his relatives, the legator may remove this heir from the inheritance through a disposition mortis causa. Furthermore, if the heir with the reserved share does not fulfill his/her obligations arising from family law against legator or his/her family members substantially, the legator can remove this heir from the inheritance through disposition mortis causa. However, neither the article in question nor its preamble specify who is considered a relative or family member of the legator or which crimes fall within the scope of a serious offense. Moreover, what should be understood from the significant nonfulfillment of the obligations arising from family law is not specified. As the judicial decisions on the subject contradict each other, the views on the doctrine related to the subject are different. However, nowadays, it is observed that the tendency to recognize superiority to the will of the legator is becoming stronger. In the controversy of disinheritance for criminal reasons that are not regulated explicitly in the law, the interpretation that recognizes superiority to the will of the legator should always be given priority. Article 511 of the Turkish Civil Code specifies the repercussions of disinheritance for criminal reasons. The reason for disinheritance must be stated in the

* **Sorumlu Yazar:** Hatice Kübra Ercoşkun Şenol (Doç. Dr.), Atatürk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye. E-posta: kubra.ercoskun@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0003-3164-678X

Atf: Ercoşkun Şenol HK, "Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebepleri" (2023) 81(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 547. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2023.81.2.0009>

disposition mortis causa for these provisions and outcomes to take effect. Otherwise, according to Article 512 of the Turkish Civil Code, the disposition is executed with the exception of the heir's reserved share. Moreover, according to this provision, the disposition mortis causa is carried out other than the reserved share of the heir if the existence of the reason for disinheritance cannot be proven by the heirs benefiting from the disinheritance. However, if the legator makes an error regarding the reason for the disinheritance, the heir with the reserved share can take the entire inheritance share by proving that the legator made a mistake. There are also various provisions and consequences created by the disinheritance for criminal or similar reasons, both within and outside the law of inheritance.

Keywords

Reserved share, Heir with reserved share, Disinheritance, Grave crime, Breach

Extended Summary

This study aims to examine the disinheritance for criminal reasons comprehensively in accordance with the opinions of doctrine and judicial decisions.

According to article 510 of the Turkish Civil Code, for an heir with a reserved share to be disinherited, s/he must either commit a grave crime against the heir or one of his/her relatives, or significantly fail to fulfill his/her obligations arising from family law against the heir or his/her family members.

Since neither the article nor its preamble adequately explains what should be understood from these two conditions, it is necessary to refer to judicial decisions and doctrine on issues such as who should be understood as the relative or family member of the heir, which crimes should be considered grave crimes, and what should be understood as the significant nonfulfillment of obligations arising from family law.

However, there is no consensus on these issues. Considering the legislator's attitude about extending the legator's freedom to disposition, superiority should always be given to the interpretation that facilitates disinheritances in these issues.

We can summarize our conclusions based on this principle as follows.

In cases where both the reserved shared heir and the legator or his/her relatives are equally defective, the validity of the disinheritance should be accepted by giving precedence to the legator's will.

Even if the victim does not know that the heir with a reserved share is a relative or family member of the benefactor, it should be accepted that the heir with a reserved share can be excluded from the inheritance.

The disinheritance should be possible based on the possibility that a reason that has not yet been occurred will occur in the future.

For the disinheritance to have a result, the reason must be stated in the disposition mortis causa. Otherwise, the dispositions are fulfilled except for the reserved share

of the heir. According to Article 6 of the Turkish Civil Code, if a person has been disinherited objects to the disinheritance decision, the proof of the existence of the reason stated in the disposition falls to the heirs who benefit from the disinheritance.

In cases where the existence of the reason cannot be proven, the disposition mortis causa is carried out with the exception of the heir's reserved share. Likewise, if the reason given in the disposition is insufficient, the same outcome should occur. However, in cases where the inheritor makes a mistake about the reason for disinheritance, the heir with the reserved share can obtain the entire inheritance by proving the error.

If the legator, who does not make a new disposition mortis causa, forgives the person s/he disinherited from the inheritance, the heir may obtain his/her reserved share in an action for reduction by proving that the legator has forgiven him/her.

Even if the legator forgives the heir, but removes the heir from the inheritance through a disposition mortal causa, the heir's reserved share is not affected by the disinheritance.

If the legator makes a will or designates the disinherited heir as an heir, it must be determined whether these dispositions constitute a remission of the disinheritance.

It would not be incorrect to assert that disinheritance for criminal or similar reasons produces different results within and outside inheritance law.

Giriş

Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 510 - 513. maddeleri (Schweizerisches Zivilgesetzbuch - ZGB Art 477-479) arasında düzenlenen mirasçılıktan çıkarma (mirastan ıskat) (maddi anlamda) ölüme bağlı tasarruflardan biridir. Bu hükümler incelendiğinde saklı pay kurumunun istisnasını teşkil ettiği görülen mirasçılıktan çıkarmanın¹ iki farklı türünün bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim TMK m 513/1'de mirasbırakanın hakkında borç ödemededen aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabileceği, ancak bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesinin şart olduğu hükme bağlanmıştır. Mirasçılıktan çıkarmanın bu türü, mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarını koruma amacıyla getirildiğinden koruyucu mirasçılıktan çıkarma olarak adlandırılır². TMK m 510'da ise saklı paylı mirasçının, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlediği ya da mirasbırakana veya mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmediği hâllerde mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabileceği hükme bağlanmıştır. Bu tür mirasçılıktan çıkarma ise çıkarılan kişinin cezalandırılması amacı güdüldüğünden³, cezalandırıcı veya kısaca cezai mirasçılıktan çıkarma olarak adlandırılır⁴.

Bu çalışmanın konusunu cezai mirasçılıktan çıkarma sebepleri oluşturmaktadır. Bu sebepler TMK m 510'da kısaca belirtilmiş ve madde gerekçesinde bile bu sebepler hakkında yeterli açıklama yapılmamıştır. Bu nedenle kimlerin mirasbırakanın yakını veya aile üyesi sayıldığı, hangi suçların ağır suç kapsamına girdiği ve aile hukukundan doğan yükümlülüklerin önemli ölçüde yerine getirilmemesinden ne anlaşılması gerektiği gibi meselelerde yargı kararlarına ve öğretiyeye başvurmak gerekir. Ancak bu meselelerle ilgili birbiriyle çelişen birçok yargı kararı bulunduğu gibi, öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır. Çalışmada öncelikle bu meselelerin çözümünde benimsenmesi gereken esasın ne olduğuna değinilecek ve daha sonra cezai mirasçılıktan çıkarma sebepleri ayrıntılı olarak incelenecektir.

¹ Peter Breitschmid und andere, *Erbrecht* (Schulthess 2010) 43.

² Birçok yazar için: Nüşin Ayiter ve Ahmet Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (2. Bası, Savaş 1991) 180. Öğretide (borç ödemededen) aciz (veya ödeme güçsüzlüğü) sebebi ile mirasçılıktan çıkarma (ıskat) terimi de kullanılmaktadır. Birçok yazar için: Köksal Kocaağa, 'Borç Ödemededen Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)' (2005) 7 (1) DEÜHFD 83, 85.

³ Cezai mirasçılıktan çıkarmanın medeni hukuk cezası niteliğinde olduğu hususunda bkz Peter Weimar, in *Berner Kommentar Band/Nr. III/1/1/1, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Die Erben, Die gesetzlichen Erben, Die Verfügungen von Todes wegen, Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2009) Art 477 ZGB N 3; Aylin Hekim A ve Mikail Bora Kaplan, 'Cezalandırıcı Tazminat ve Medeni Ceza Kavramlarının Karşılaştırılması' iç Başak Baysal (ed) *Sorumluluk Hukuku* (On İki Levha 2017) 165, 181-182.

⁴ Birçok yazar için: Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku* (16. Bası, Filiz Kitabevi 2021) 204. Öğretide olağan, alelade veya adi mirasçılıktan çıkarma (ıskat) terimleri de kullanılmaktadır. Birçok yazar için (sırasıyla): Bülent Köprülü, *Miras Hukuku Dersleri* (2. Bası, İÜHF Yayınları 1985) 281; İlhan Öztürk, *Miras Hukuku* (Ankara 1968) 65; Rıza Çubukçil, 'Mirastan Adi İskatin Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri' (1950) 7 (3) AÜHFD 441, 441.

I. Saklı Pay Kurumu ve Mirasbırakanın Tasarruf Özgürlüğü

Mirasbırakanın terekesi üzerinde külli halef sıfatıyla hak sahibi olan mirasçılar, mirasçı olmalarının temelinde yatan sebebe göre yasal (kanuni) ve atanmış (iradi, mansup) mirasçı olarak ikiye ayrılır⁵. Yasa gereği mirasçı olan kişiler (TMK m 495-501) arasında daha dar bir grubu oluşturan saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın alt soyu, ana - babası ve eşinden ibarettir. Bunların saklı payları da tüm miras paylarından değil, miras paylarının sadece belirli bir bölümünden ibarettir (TMK m 506).

Türk - İsviçre hukuk sisteminin de içerisinde bulunduğu birçok Kara Avrupası hukuk sisteminde saklı paylar, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarına (ve istisnai olarak bazı sağlararası işlemlerine) karşı kural olarak korunmuştur⁶. Anglosakson hukuk sisteminde ise mirasbırakanın işlem özgürlüğüne getirilmiş böyle bir sınırlama bulunmamaktadır⁷. Bir ülkenin ekonomik durumu ve sosyal güvenlik sistemi, kişileri ailesinden gelecek olan mirasa muhtaç bırakmıyorsa mirasbırakanın işlemlerinde tamamen özgür bırakılmasının önemli bir sorun teşkil etmediği, ancak bu özelliklere tam olarak sahip olmayan ülkemizde saklı payların mirasbırakanın işlemlerine karşı korunmasının isabetli olduğu belirtilmektedir⁸. Saklı pay kurumunun kabul edilmesinin temelinde aile kurumuna olan bakış açısının bulunduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Mirasbırakanla saklı paylı mirasçıları arasında çok yakın ve kopmaz aile bağlarının olması gerektiği genel olarak kabul edildiğinden, kanun koyucunun saklı paylı mirasçıların mirasbırakanın terekesinden belirli bir pay almalarını hükme bağlamış olması şaşırtıcı değildir⁹.

Saklı pay kurumunun kabulü haklı gerekçelere dayansa da, bu gerekçelerin günümüzde eski önemini kaybettiği ve bundan sonra da kaybetmeye devam edeceği açıktır. Nitekim sosyal güvenlik sistemi gün geçtikçe gelişmektedir. Ayrıca mal rejimine ilişkin yeni düzenlemeler de sağ kalan eşin, saklı paya duyduğu ihtiyacı oldukça azaltmıştır. Yine bireysellik ön plana çıktıkça aile bireyleri arasındaki dayanışma da eski önemini büyük ölçüde yitirmiştir¹⁰. Bu durumu nazara alan kanun koyucu da, saklı paylı mirasçıların sayısını ve bunların saklı pay oranlarını

⁵ Breitschmid und andere (n 1) 17.

⁶ Saklı paylar, mirasbırakanın bazı işlemlerine karşı korunmuş olsa da, bu koruma da kendiliğinden gerçekleşmez. Saklı paylı mirasçının, mirasbırakanın saklı payını ihlal eden işlemlerine karşı tenkis davası açması gerekir. Mirasbırakanın saklı payı ihlal eden bir işlemi, bu dava sonunda mahkemenin vereceği yenilik doğurucu nitelikteki hükümlerle saklı payı ihlal ettiği ölçüde mirasın açıldığı andan itibaren geçersiz hâle gelir. Roland Fankhauser, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016) Art 522 ZGB N 5; Yannick Minnig, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 522 ZGB N 7.

⁷ Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku* (9. Bası, Bilge 2015) 300.

⁸ Dural ve Öz (n 4) 237.

⁹ Ayrıca bkz Peter Tuor und andere *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch* (13. Auflage, Schulthess 2010) 648, 668; Breitschmid und andere (n 1) 33; Bilge Öztan, *Miras Hukuku* (10. Bası, Yetkin 2019) 143.

¹⁰ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz Rona Serozan, 'Miras Hukukunun Gelişim Süreci: Sosyo-Ekonomik Planda ve Hukuk Politikasında Yaşanan Değişiklikler ve Bu Değişikliklerin Miras Hukukunun Gelişimi Üzerindeki Etkileri' Meliha Sermin (çev) (2015) 73 (1) İÜHFİM 531, 536 vd.

bugüne dek hep azaltma yönünde bir tavır sergilemiştir. Cezai mirasçılıktan çıkarma sebeplerine ilişkin olarak Kanun'da açıkça düzenlenmeyen tartışmalı meselelerde kanun koyucunun bu tavrı gözden kaçırılmamalı ve daima mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişleten, dolayısıyla mirasçılıktan çıkarmayı kolaylaştıran yoruma üstünlük tanınmalıdır¹¹.

II. Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Kavramı

Cezai mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın Kanun'da belirtilen sebeplere dayanarak yapmış olduğu tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf ile saklı paylı bir mirasçısının saklı payını kısmen veya tamamen ortadan kaldırmasıdır¹². Daha önce de değinildiği üzere, saklı pay kurumunun getirilmesinin sebebi, mirasbırakanla saklı paylı mirasçılıkları arasındaki çok yakın ve kopmaz aile bağlarının olduğunun kabul edilmesidir. Bu bağların saklı paylı mirasçının belirli ağırlıktaki davranışları nedeniyle koştığı hâllerde, mirasbırakanın arzusunun da bu yönde olduğu anlaşılıyorsa bu mirasçının saklı payına ilişkin korumadan yararlandırılması makul olmaz¹³.

Cezai mirasçılıktan çıkarmadan söz edebilmek için, saklı paylı bir mirasçının mirasbırakan tarafından saklı payından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması gerekir. Gerçi Kanun'da cezai mirasçılıktan çıkarmanın saklı payın belirli bir kısmına ilişkin olarak yapılabileceğine dair açık bir düzenle bulunmamaktadır. Ancak çoğun içinde az da vardır ilkesi gereği, bu tür bir işlemin de yapılabileceği açıktır¹⁴. Kısmi çıkarmanın söz konusu olduğu hâllerde, çıkarma konusu olan kısım tasarruftan anlaşılabilir¹⁵.

Cezai mirasçılıktan çıkarmada saklı paylı bir mirasçının mirasbırakan tarafından saklı payından kısmen veya tamamen yoksun bırakılması gerektiğinden, saklı paylı olmayan bir mirasçının miras payından yoksun bırakılması diğer bir deyişle mirasçı olamayacağıının belirtilmesi veya miras payı üzerinde tasarrufta bulunulması

¹¹ Tongsir, kardeşlerin de saklı paylı mirasçı olarak kabul edildikleri Mülga Türk Kanunu Medenisi'nin yürürlükte olduğu dönemde kaleme aldığı eserinde, kardeşlerin saklı paylı mirasçı olmadıklarının kabul edilmesiyle mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünün genişletilmesi ihtiyacının karşılanabileceğini, ayrıca mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin genişletilmesine gerek olmadığını savunmuştur. Ferih Bedii Tongsir, 'Mirastan İskat ve Mahrumiyet Müesseseleri Hakkında Düşünceler' (1958) 2 (2) İÜMHAD 249, 251 vd. Yağcı ise cezai mirasçılıktan çıkarmanın doğrudan tasarruf özgürlüğünü genişleten bir araç olarak görülmesinin doğru olmadığını ileri sürmektedir. Kürşad Yağcı, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai İskat)* (On İki Levha 2013) 19, 46 vd.

¹² Benzeri tanımlar için bkz Breitschmid und andere (n 1) 43; Yağcı (n 11) 13; Tongsir (n 11) 249.

¹³ Breitschmid und andere (n 1) 44; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku* (2. Bası, Filiz Kitabevi 1978) 306; Tahir Çağa, 'Medeni Kanunumuzun Mahfuz Hisse Sistemi ve Mahfuz Hissenin Şartları' (1949) 15 (4) İÜHF 1021, 1106.

¹⁴ Yargıtay 3 HD, 3523/4550, 04.04.2017. Birçok yazar içinden: Tongsir (n 11) 253. Mirasçılıktan çıkarmanın kısmen yapılamayacağı görüşünde: Klaus Bürgi, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 477 ZGB N 4; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 17; O Gökhan Antalya, *Mirastan Feragat Sözleşmesi* (Alkım 1999) 54; Şakir Berki, *Miras Hukuku* (AÜHF Yayınları 1975) 43-44. Son yazara göre kısmi çıkarma hâlinde çıkarılanın mirasçılık sıfatı devam ettiğinden ceza tahakkuk etmiş sayılmaz. Buna karşılık affin kısmen yapılabilmesi mümkündür. Zira kısmi affta mirasçılık sıfatı rücu edeceğinden aff sonuçsuz kalmaz.

¹⁵ Oğuz Ersöz, 'Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarma' (2019) 7 (14) UMD 195 233; Yağcı (n 11) 319.

cezai mirasçılıktan çıkarma niteliğinde olmayıp, sadece mirasçılıktan uzaklaştırma niteliğindedir¹⁶. Yine saklı paylı mirasçının sadece saklı payı ile yetinmesine neden olan bir tasarruf da cezai mirasçılıktan çıkarma niteliğinde değildir¹⁷. Mirasbırakan bu tür işlemleri mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden birinin bulunmasına gerek olmadan ve hatta herhangi bir sebep göstermeden yapmaya yetkilidir¹⁸.

Cezai mirasçılıktan çıkarma sebebi mevcut olsa da, mirasçılıktan çıkarmanın gerçekleşebilmesi için mirasbırakanın bu yönde bir irade açıklamasında bulunması gerekir. Tek taraflı bir işlem söz konusu olduğundan, bu irade bir vasiyetname ile açıklanmalıdır. Ancak cezai mirasçılıktan çıkarmanın bir miras sözleşmesi ile yapılmasının önünde bir engel olmadığı da haklı olarak ileri sürülmektedir. Bu durumda cezai mirasçılıktan çıkarma miras sözleşmesinin bağlayıcı içeriğine dâhil değildir. Diğer bir deyişle mirasbırakanın bu tasarrufu sanki bir vasiyetname ile yapmış gibi her zaman geri alabilir¹⁹.

Cezai mirasçılıktan çıkarmanın bir miras sözleşmesi ile yapılmasının önünde herhangi bir engel olmasa da, mirasbırakan ile saklı paylı bir mirasçı arasında bu mirasçının ileride mirasçı sıfatını haiz olmasını engelleyen bir miras sözleşmesinin yapıldığı hâllerde, akla ilk olarak mirastan feragat sözleşmesinin geleceği de açıktır²⁰. Bu tür sözleşmelerde tarafların mirastan feragat veya mirasçılıktan çıkarma şeklindeki nitelendirmelerinden ziyade, gerçekte neyi arzu etmiş olduklarına bakmak gerekir²¹. Mirasbırakanın başka bir kişiyle yaptığı sözleşmede ise mirasçılıktan çıkarmayı tek taraflı bir irade açıklamasıyla geri alma hakkından da vazgeçmesinin ahlaka aykırı olduğu ve bu nedenle tasarrufun TMK m 557 b 3'e göre iptal edilebilir nitelikte olduğu söylenebilir²².

¹⁶ M Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku Dersleri* (2. Bası, Fakülteler Matbaası 1978) 252; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 306; Köprülü (n 4) 280. Ayrıca bkz Tuor und andere (n 9) 669; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 2; Yargıtay 3 HD, 7692/4540, 04.04.2017. Karş Ahmet M Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (6. Bası, Turhan Kitabevi 2015) 173-175. Kılıçoğlu'na göre her ne kadar mirasçılıktan çıkarma saklı paylı mirasçılar için getirilen bir düzenleme gibi görünse de saklı paylı olmayan mirasçılar için de mirasçılıktan çıkarma olanaklıdır. Kanun koyucunun saklı paylı olmayan mirasçılar için bu kurumu öngörmemiş olması mantıklı değildir. Mirasbırakan, saklı paylı olmayan mirasçılar için sebep göstermeksizin mirasçılıktan çıkarmaya yönelik bir tasarruf yapabilir.

¹⁷ Tuor und andere (n 9) 669; Hüseyin Avni Göktürk, *Miras Hukuku* (Siyasi Bilgiler Okulu Neşriyatı 1937) 58; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku* (7. Bası, Der 2010) 232. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 2.

¹⁸ Rona Serozan (ve Baki İlkey Engin), *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları* (6. Bası, Seçkin 2019) 399; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt - I* (On İki Levha 2018) 250-251.

¹⁹ Mehmet Ayan, *Miras Hukuku* (9. Bası, Seçkin 2016) 185; Dural ve Öz (n 4) 205. Ayrıca bkz İmre ve Erman (n 17) 237. Ayrıca bkz ve Karş Yağcı (n 11) 408-409.

²⁰ Ayrıca bkz Breitschmid und andere (n 1) 45; Esat Şener, 'Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller' (1976) 2 (2) YD 81, 82; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 307-308; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 360; Yağcı (n 11) 409. Miras sözleşmesinin diğer tarafını mirasçılıktan çıkarılacak kişi oluşturuyorsa bu sözleşmenin ivazsız mirastan feragat sözleşmesi niteliğinde olduğunun kabul edilebileceği görüşünde: Antalya, *Feragat* (n 14) 55. Ayrıca bkz Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 3. Ayrıca bkz ve Karş Fikret Güvenç, 'Mirastan Iskata Karşı Açılacak Davanın Niteliği ve Bu Davadaki İspat Yükü' (1987) 61 (10-11-12) İBD 669, 669-670.

²¹ Mirasbırakanın saklı paylı mirasçısıyla yaptığı miras sözleşmesine bu mirasçının mirasçılık sıfatının sona ermesine ilişkin koyacağı hükmün, mirastan feragat mi yoksa mirasçılıktan çıkarma mı olduğunun ölüme bağlı işlemin yorumlanmasına göre belirleneceği görüşünde: Çabri (n 18) 253.

²² Ayrıca bkz ve Karş Yağcı (n 11) 415-416. Karş Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 3; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 307.

Tüm bu açıklamalara göre cezai mirasçılıktan çıkarmanın vasiyetname veya en azından miras sözleşmesi şeklindeki bir ölüme bağlı bir tasarruftan anlaşılması gerektiği söylenebilir. Ancak Yargıtay, 7 Aralık 1955 tarih ve 11/24 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı'nda, evlat edinen tarafından evlatlığın kaldırılmasına ilişkin olarak açtığı davada, dava dilekçesinin cezai mirasçılıktan çıkarmaya yönelik bir tasarruf olarak kabul edileceğini ifade etmiştir. Bu karar öğretide haklı olarak eleştirilmekte ve vasiyetname veya miras sözleşmesi şekline uygun olmaksızın yapılan bir irade beyanı ile mirasçılıktan çıkarma yapılamayacağı belirtilmektedir²³. Ancak mirasbırakanın dava dilekçesi, el yazılı vasiyetname için aranan şekli koşullara²⁴ uygun olarak yapılmışsa ve mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin iradesini içeriyorsa bu dava dilekçesini aynı zamanda mirasçılıktan çıkarmaya yönelik bir tasarruf olarak nitelendirmek mümkündür.

III. Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebepleri

Cezai mirasçılıktan sebepleri TMK m 510'da iki bent hâlinde sayılmıştır. Buna göre saklı paylı bir mirasçının²⁵ mirasçılıktan çıkarılabilmesi için ya mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi ya da mirasbırakana veya mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi gerekir. Burada sınırlı bir sayım yapıldığından²⁶, yorum yoluyla bu sebepler arasına yeni sebeplerin eklenmesi mümkün değildir. Ancak söz konusu sebeplerin oldukça geniş ve esnek nitelikte oldukları da açıktır²⁷.

A. Saklı Paylı Mirasçının Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Yakınlarından Birine Karşı Ağır Bir Suç İşlemesi (TMK m 510 b 1)

Mirasbırakanın saklı paylı bir mirasçısını TMK m 510'un ilk bendine göre mirasçılıktan çıkarabilmesi için, bu mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi gerekir. Ancak bu hükümde ne mirasbırakanın yakınlarından ne de ağır suçtan ne anlaşılması gerektiği açıklanmış, hâkime oldukça geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır²⁸.

²³ Ersöz (n 15) 231. Ayrıca bkz Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 308; Şakir Berki, *Miras* (n 14) 43.

²⁴ TMK m 538'e göre el yazılı vasiyetnamenin yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek başından sonuna kadar mirasbırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur.

²⁵ Sebep birkaç mirasçı hakkında ise bunların tümünün veya sadece bazılarının mirasçılıktan çıkarılabileceği görüşünde: Ali Himmet Berki, *Miras ve Tabikat* (3. Bası, Yargıçoğlu Matbaası 1968) 209; Samim Gönensay ve Kemalleddin Birsen, *Miras Hukuku* (2. Bası, İÜHF Yayınları 1963):61; Yağcı (n 11) 95. Henüz saklı paylı mirasçı olmayıp da ileride saklı paylı mirasçı olabilecek bir mirasçının da mirasçılıktan çıkarılabileceği görüşünde: Serozan (ve Engin) (n 18) 403. Yargıtay ise mirasbırakanın hem çocuğunu hem de bu çocuktan olma torununu mirasçılıktan çıkardığı ve mirasbırakanın ölümünde bunların ikisinin de hayatta olduğu bir olayda, toruna ilişkin mirasçılıktan çıkarmaya yönelik tasarrufun, torun saklı paylı mirasçı sıfatını taşımadığından iptal edilebileceğine hükmetmiştir. Yargıtay 2 HD, 3734/13172, 02.07.2009. Bu karar öğretide haklı olarak aşırı kavramcı ve şekilsel bulunmaktadır. Serozan (ve Engin) (n 18) 403.

²⁶ Gönensay ve Birsen (n 25) 61; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 361; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 175; Ayrıca bkz ve karşı Esat Şener, 'Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller' (1976) 2 (3) YD 101, 102.

²⁷ İmre ve Erman (n 17) 236, 291; Köprülü (n 4) 353-354; Tongsir (n 11) 252.

²⁸ Şenocak Z, 'Cezai İskat ve Cezai İskatın Hükümleri' iç Yaşar Karayalçın (ed) *Prof Dr Ali Bozer'e Armağan*, (BTHAE Yayınları 1998) 421, 421-422; Oğuzman (n 16) 254; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 309, 311.

1. Saklı Paylı Mirasçının Ağır Bir Suç İşlemesi

a. Suç Kavramı

Ağır suçtan ne anlaşılması gerektiğini izah edebilmek için, ilk olarak suç kavramı ele alınmalıdır²⁹. Suç, ceza hukukuna ilişkin bir kavramdır ve mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı gerçekleştirilen fiilin suç teşkil edip etmediği ceza hukuku kurallarına göre belirlenmelidir³⁰.

Mirasbırakanın TMK m 510 b 1 kapsamında mirasçılıktan çıkarma işlemi yapabilmesi için, mirasçının işlediği fiilin her şeyden önce ceza hukuku anlamında bir suç olması gerekir. Bu nedenle kabahatler mirasçılıktan çıkarma sebebi olamaz³¹. Ancak öğretilerde kabahatlerin de mirasçılıktan çıkarma sebebi olabileceği yönünde bir görüş ileri sürülmektedir³². Kanun'da açıkça suç terimine yer verildiğinden, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Ancak bu görüşün ileri sürüldüğü dönemde, mirasbırakanın çok sevdiği bir hayvanına yönelik mala zarar verme suçu kapsamına girmeyen saldırılar, yalnızca kabahat teşkil ettiğinden, mirasbırakanın ne kadar incinmiş olursa olsun faili mirasçılıktan çıkaramayacak olması haklı olarak adil bulunmuyordu³³. Neyse ki anılan türde saldırılar, Hayvanları Koruma Kanunu'nda

²⁹ Mülga Türk Kanunu Medenisi'nde mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı "ağır bir "cürüm" işleyen saklı paylı mirasçının mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufu ile mirasçılıktan çıkarılabileceği hükme bağlanmıştı (m 457 b 1). ZGB'de de 26 Haziran 1998 tarihli değişikliktен önce kullanılan "ağır cürüm" (schwere Verbrechen) kavramının yerini "ağır suç" kavramı almıştır. Tuor und andere (n 9) 669 fn 82. Kanun koyucunun ZGB'de en başta "ağır cürüm" kavramını tercih etmesinin nedeni olarak, ZGB'nin hazırlandığı dönemde İsviçre Ceza Kanunu Tasarısı'nda suçların cürüm, cünha ve kabahat olarak üçe ayrılmasından vazgeçilerek, cürüm ve kabahat şeklindeki ikili ayrımın benimsenmesi gösterilmektedir. Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 449. Ancak yürürlükteki İsviçre Ceza Kanunu'nda suçlar cürüm, cünha ve kabahat olarak üçe ayrılmaktadır. ZGB'de "ağır suçların" mirasçılıktan çıkarma sebebi olacağı belirtildiğinden, hem cürüm ve cünhaların hem de kabahatlerin ağır olmak koşuluyla mirasçılıktan çıkarma için yeterli olabileceği söylenebilir de, öğretilerde ve uygulamada cürüm ve cünhanın suçu ifade ettiği ileri sürülmekte (Breitschmid und andere (n 1) 45; Tuor und andere (n 9) 669 ve burada belirtilen karar; Christoph Wildisen, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016) Art 477 ZGB N 3) ve kabahatlerin mirasçılıktan çıkarma sebebi olamayacağı savunulmaktadır (Breitschmid und andere (n 1) 45).

TMK'da "ağır cürüm" yerine "ağır suç" ifadesinin kullanılmasıyla mirasçılıktan çıkarmanın uygulama alanının genişlediği görüşünde: Hasan İşgüzar, *Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler* (Yetkin 2003) 37. Kanaatimizce TMK'daki bu ifade değişikliği, hükmün uygulama alanında herhangi bir değişikliğe neden olmamıştır. Zira Mülga Türk Kanunu Medenisi'nin yürürlükte olduğu dönemdeki Mülga Türk Ceza Kanunu'nda suçlar, cürüm ve kabahat olarak ikiye ayrılmaktaydı; cünha olarak adlandırılan ayrı bir suç türü ise mevcut değildi. Yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nda ise kabahatler suç olmaktan çıkarılmış ve cürüm teriminin kullanılmasından vazgeçilmiştir. M Emin Artuk ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (13. Bası, Adalet 2019) 257, 258. Buna göre TMK'da, 510. maddenin gerekçesine göre ZGB nazara alınarak yapıldığı belirtilen değişikliğin, yeni TCK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte Türk ceza hukuku terminolojisi ile uyum sağlamaktan başka bir işlev görmediği söylenebilir.

³⁰ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 5; Nur Çakın, 'Türk Hukukunda Mirastan İskat İle İlgili Problemler' (1974) (3) ABD 523, 525; Ayan (n 19) 186.

³¹ Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 177; Köprülü (n 4) 282; İmre ve Erman (n 17) 234. Kabahatlerin bir suç türü olduğu İsviçre hukukunda bu görüşte: Breitschmid und andere (n 1) 45.

³² Kocayusufoşaoğlu (n 13) 309-310. Açıkça ifade etmemiş olmakla birlikte bu görüşte olduğu anlaşılan yazar: O Gökhan Antalya, *Marmara Hukuk Yorumu C III, Miras Hukuku* (4. Bası, Seçkin 2019) 255. Kocayusufoşaoğlu'nun bu görüşü ileri sürdüğü dönemde kabahatlerin de bir suç türü olduğu kabul edilse de (Mülga Türk Ceza Kanunu m 1/2), Mülga Türk Kanunu Medenisi'nde yalnızca ağır cürümlerin mirasçılıktan çıkarma sebebi olduğu hükme bağlanmıştı.

³³ Kocayusufoşaoğlu (n 13) 310.

yapılan değişiklik ile suç olarak nitelendirilmiş³⁴ ve bu sayede failin mirasçılıktan çıkarılabilmesi imkânı doğmuştur.

aa) Suçun Unsurları

Öğretide daha farklı sınıflandırmalar yapılmakla birlikte, suçun tipiklik, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılık şeklinde dört unsuru bulunmaktadır³⁵.

aaa) Tipiklik

Tipiklik, suçun kanuni tanımıdır. Kanunilik ilkesi gereği bir fiilin suç teşkil edebilmesi için, işlendiği tarihten önce şekli anlamda bir kanunla suç olarak tanımlanması gerekir³⁶. Bu çerçevede mirasçının mirasbırakana veya yakınına karşı işlediği fiilin, işlendiği tarihten önce şekli anlamda bir kanunla suç olarak tanımlanması gerekir.

bbb) Maddi Unsur

Suçun maddi unsurları fiil, netice, nedensellik bağı, konu, fail ve mağdurdur³⁷. Kural olarak failin cezalandırılabilmesi için kanuni tanımdaki fiil ve/veya neticenin tamamlanmış olması gerekir. Ancak TCK m 35/1'de kişinin, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamadığı hâllerde teşebbüsten dolayı sorumlu tutulacağı hükme bağlanmıştır. Bu genel hüküm nedeniyle fail, fiilini tamamlayamadığı ve/veya neticeyi meydana getiremediği durumlarda da söz konusu suçtan cezalandırılır. Bu nedenle mirasçının mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı suç işlemesi kadar, suç işlemeye teşebbüs etmesi de mirasçılıktan çıkarılması için yeterlidir³⁸.

³⁴ 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'dan önce mala zarar verme suçuna ilişkin TCK m 151/2'de haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hâle getiren veya değerinin azalmasına neden olan kişinin mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Bunların dışında kalan hayvanlara yönelik saldırılar ise Hayvanları Koruma Kanunu'na göre sadece kabahat teşkil ediyordu. Ancak 7332 sayılı Kanunla hem TCK m 151/2 ilga edilmiş hem de Hayvanları Koruma Kanunu'na eklenen "Adli cezalar" başlıklı madde (28 A) ile hayvanlara yönelik mala zarar verme suçu kapsamına girmeyen birçok saldırı da suç kapsamına alınmıştır. Anılan Hüküm: "Nesli yok olma tehlikesi altında olan bir hayvanı öldüren kişi bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası; bir hayvan neslini yok eden kişi beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

12 nci maddede kapsamındaki hayvan kesimleri ile 13 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen hususlar dışında bir ev hayvanını veya evcil hayvanı kasten öldüren kişi altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Hayvanlara cinsel saldırıda bulunan veya tecavüz eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve yüz gündün az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

14 üncü maddenin birinci fıkrasının (m) bendinde düzenlenen yasağa aykırı davranmak suretiyle bir ev hayvanına veya evcil hayvana işkence eden veya acımasız ve zalimce muamelede bulunan kişi altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

11 inci maddenin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi saklı kalmak üzere, hayvanları dövüştüren kişi üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

..." şeklindedir.

³⁵ Suç unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz Artuk ve diğerleri (n 29) 260 vd.

³⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (11. Bası, Seçkin 2018) 57, 108; Artuk ve diğerleri (n 29) 285 vd.

³⁷ Koca ve Üzülmöz (n 36) 114 vd.

³⁸ Breitschmid und andere (n 1) 45; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 5; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3. Bu yönde: BGE 73 II 208.

Kişinin en azından teşebbüs hükümlerine göre cezalandırılabilmesi için suçun icra hareketlerine başlaması gerekir. Suç işleme kararının veya düşüncesinin varlığı ile hazırlık hareketlerinin gerçekleştirilmesi, suçun varlığını kabul için yeterli değildir. Bu nedenle sadece suç işleme kararının veya düşüncesinin varlığı ile hazırlık hareketlerinin gerçekleştirilmesi, mirasçılıktan çıkarma için de yeterli olmaz³⁹.

İşlenemez suç, failin kendi tasavvuruna göre suçun icra hareketlerine başladığı, ancak suçun işlenebilmesinin konuda imkânsızlık ya da araçta elverişsizlik gibi fiilin elverişliliğini ortadan kaldıran bir sebeple imkânsız olduğu hâlleri ifade eder. Bu durumda failin suç işleme iradesini açıkça ortaya koyduğu, fakat irade ettiği suçun işlenmesinin objektif olarak imkânsız olduğu bir hâl söz konusudur. TCK'da işlenemez suç hâlinde faile ceza verilmesi ya da güvenlik tedbiri uygulanması öngörülmemiştir⁴⁰. Bu hâllerde mirasçı, ceza hukuku kurallarına göre cezalandırılmayacak olsa da, medeni hukuk kurallarına göre cezalandırılabilmesinin diğer bir deyişle mirasçılıktan çıkarılabilmesinin mümkün olduğu kabul edilebilir. Örneğin, mirasçının dolu olduğunu düşündüğü tabancayı mirasbırakana doğrultarak tetiğe bastığı, ancak silah boş olduğu için suçu işleyemediği bir olayda mirasçı, mirasçılıktan çıkarılabilir. Zira bu fiilin TMK m 510 b 2 çerçevesinde aile hukukundan doğan yükümlülüklerle aykırı olduğu açıktır⁴¹.

Mirasçılıktan çıkarılmak istenen kişinin suçu tek başına işlemesi veya bu suçun doğrudan faili olması şart değildir. Suçu başka bir kişiyle birlikte işlemesi ya da suçun işlenmesinde bir başka kişiyi araç olarak kullanması da mirasçılıktan çıkarılabilmesi için yeterlidir (TCK m 37)⁴². Yine mirasçının bir başka kişiyi suç işlemeye azmettirmesi (TCK m 38) veya suçun işlenmesine yardım etmesi (TCK m 39) de mirasçılıktan çıkarılabilmesi için yeterlidir⁴³.

ccc) Manevi Unsur

Suçun manevi unsuruyla ifade edilmek istenen, suçun kasten veya taksirle işlenmiş olmasıdır⁴⁴. Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır (TCK m 21/1 c 1), taksirle işlenen fiiller ise kanunun açıkça belirttiği hâllerde cezalandırılır (TCK m 22/1). Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir (TCK m 21/1 c 2). Taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir (TCK m 22/2).

³⁹ Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 447; Yağcı (n 11) 124-125.

⁴⁰ Artuk ve diğerleri (n 29) 718 vd; Koca ve Üzülmöz (n 36) 428.

⁴¹ Ağır suç olarak nitelendirilemeyen bir fiilin, aile hukukundan doğan yükümlülüklerin ağır ihlali niteliğinde olabileceği görüşünde: Tuor und andere (n 9) 669.

⁴² Yağcı (n 11) 102-103, 124 dn 89; Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 448. Ayrıca bkz Breitschmid und andere (n 1) 45; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 5.

⁴³ Breitschmid und andere (n 1) 45; Weimar, *BK* (n 3) 477 ZGB N 5; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3.

⁴⁴ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku*, (15 Bası, Seçkin 2019) 242.

Öğretide mirasbırakanın mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilmesi için, suçun kasten işlenmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁴⁵. Ancak TMK'da suçun kasten işlenmesi gerektiği belirtilmediğinden, kanaatimizce taksirle işlenen fiiller de suç olarak tanımlandığı ve ağır bir suç olarak nitelendirilebileceği sürece mirasçılıktan çıkarmaya sebep olabilir⁴⁶. Özellikle TCK m.22/3'de düzenlenen bilinçli taksir hâlinde fail, istemediği neticeyi sübjektif olarak öngörerek meydana getirdiği için, bilinçli taksirle işlenen suçların haksızlık içeriği, failin neticeyi sübjektif olarak öngöremediği basit taksirle işlenen suçlara göre daha fazladır⁴⁷. Bu yüzden bilinçli taksirle işlenen suçların ağır suç sayılarak mirasçılıktan çıkarmaya sebep olması yüksek bir ihtimaldir. Ancak basit taksirle işlenen suçların ağır suç olarak nitelendirilmesi oldukça güçtür.

ddd) Hukuka Aykırılık

Suçun unsurlarından biri de hukuka aykırılıktır. Hukuka aykırılık, suçun olumsuz unsuru olarak kabul edilir ve etkisini hukuka uygunluk sebepleri olarak adlandırılan sebeplerin, fiilin hukuken meşru sayılmasına neden olması şeklinde gösterir⁴⁸. Bu çerçevede kanun hükmünü yerine getirme (TCK m 24), meşru savunma (TCK m 25/1), hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası (TCK m 26) hukuka uygunluk sebepleridir⁴⁹. Gerçi amirin emrini yerine getirme ile zorunluluk hâlinin bir hukuka uygunluk sebebi mi yoksa kusurluluğu etkileyen bir sebep mi olduğu tartışmalıdır⁵⁰. Ancak bu tartışma mirasçılıktan çıkarma bakımından sadece teorik bir önem taşımaktadır⁵¹. Zira bu hâllerin hukuka uygunluk sebeplerinden olduğu kabul edilirse mirasbırakana veya yakınına yönelik fiili suç teşkil etmediğinden fail, TMK m 510 b 1 kapsamında mirasçılıktan çıkarılamaz. Ancak bu hâllerin kusurluluğu etkileyen nedenlerden olduğu kabul edildiği için fiilin de bir suç teşkil ettiği kabul edilse bile, bu kez fail kusurlu olmadığından, TMK m 510 b 1 kapsamında mirasçılıktan çıkarılamaz.

⁴⁵ Şakir Berki, *Miras* (n 14) 42; Dural ve Öz (n 4) 206-207; Kılıçoğlu, *Miras* (n 16) 178; Çabri (n 18) 257.

⁴⁶ Utku Baydar, *Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İÜSBE 2005) 26-27; Yağcı, (n 11) 198-199. Ayrıca bkz Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3. Bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması bakımından bu görüşte: Cüneyt Pekmez, 'Bağışlamanın Geri Alınmasında "Ağır Suç" Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme' (2019) 7 (2) *CHKD* 213, 220-221.

⁴⁷ Koca ve Üzülmöz (n 36) 231 vd.

⁴⁸ Koca ve Üzülmöz (n 36) 265.

⁴⁹ Ersöz (n 15) 218-219.

⁵⁰ Bu hususta bkz Artuk ve diğerleri (n 29) 485 vd.

⁵¹ Ayrıca bkz Yağcı (n 11) 129. Bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması bakımından benzer görüşte: Pekmez (n 46) 221-222.

bb) Suça İlişkin Olarak Ceza Hukuku Kurallarının Bağlayıcı Olmadığı Hâller ve Özellikle Kusurluluk

aaa) Kusurluluk

Mirasçının mirasçılıktan çıkarılabilmesi için mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı suç teşkil eden fiili kusurlu olarak işlemesi gerekir. Bu fiilin suç teşkil edip etmediği ceza hukuku kurallarına göre tespit edilecek olsa da, kusurun tespiti bakımından hâkimin ceza hukuku kuralları ile bağlı olmayıp, bu husustaki değerlendirmeyi medeni hukuk kurallarına göre yapması gerektiği kabul edilmektedir^{52,53}.

Medeni hukuk kuralları çerçevesinde ayırt etme gücüne sahip olmayan bir mirasçının, mirasbırakana veya yakınına karşı işlediği suç, ağır bir suç olsa bile, bu mirasçının mirasçılıktan çıkarılamayacağı belirtilmelidir⁵⁴. Zira ayırt etme gücüne sahip olmayanlar, haksız fiillerinden sorumlu değildir. Ayırt etme gücünün geçici olarak kaybedildiği ve bu esnada suç işlendiği hâllerde ise Türk Borçlar Kanunu'nun 59. maddesinin kıyasen uygulanması gerektiği haklı olarak ileri sürülmektedir⁵⁵. Anılan hükme göre ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür; ancak ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat ederse sorumluluktan kurtulur.

Suçun işlenmesinde mirasbırakanın veya yakınının da kusuru varsa birlikte kusur gündeme gelir. Burada ilk olarak, mirasbırakanın veya yakınının kusurunun mirasçının fiili ile sonuç arasındaki illiyet bağıını kestiği veya mirasçının kusurunu ortadan kaldırdığı hâllerde, mirasçının geçerli olarak mirasçılıktan çıkarılamayacağı belirtilmelidir. Ancak mirasbırakanın veya yakınının kusuru bu derece ağır olmamakla birlikte, mirasçınıninkinden daha fazla olduğu hâllerde de mirasçılıktan çıkarmaya gidilemez⁵⁶. Mirasçı ile mirasbırakanın veya yakınının eşit kusurlu olduğu hâllerde mirasçılıktan çıkarmaya gidilemeyeceği ileri sürülmekle⁵⁷ birlikte, bu hâllerde

⁵² Kahveci N, 'Alman Medeni Kanununda Saklı Paydan Uzaklaştırma Sebeplerine İlişkin Yapılan Değişiklikler ve Türk-İsviçre Hukuku ile Karşılaştırılması' (2013) 8 (Özel Sayı: Prof Dr Aydın Zevkliler'e Armağan) YÜE-D 1483, 1490; Yağcı (n 11) 132-133. Bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması bakımından bu görüşte: Pekmez (n 46) 223.

⁵³ Haksız fiile ilişkin TBK m 74 de: "Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz." hükmünü içermektedir. Bu hükmün tüm özel hukuk için uygulanabilir olduğu görüşünde: Stephanie Hrubesch-Millauer, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und anrede (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 540 ZGB N 10. Bu yönde: BGE 125 III 401.

⁵⁴ Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 5; Oğuzman (n 16) 254; Öztan, *Miras* (n 9) 144; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 177. Mirasçının cezai sorumluluğu yoksa mirasçılıktan çıkarılamayacağı, ancak kısmi olarak sorumluluğu bulunuyorsa işlediği ağır suç nedeniyle mirasçılıktan çıkarılıp çıkarılamayacağını hâkimin takdir edeceği görüşünde: Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 453.

⁵⁵ Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 310; Köprülü (n 4) 283 dn 302; Oğuzman (n 16) 254.

⁵⁶ Dural ve Öz (n 4) 207; Öztan, *Miras* (n 9) 154; Ayan (n 19) 188. Bu hususu hâkimin takdir edeceği görüşünde: Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 454.

⁵⁷ Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 310; Öztan, *Miras* (n 9) 154; Ayan (n 19) 188. Bu hususun dürüstlük kuralı icabı olduğu görüşünde: Oğuzman (n 16) 254.

mirasbırakanın iradesine üstünlük tanınarak mirasçılıktan çıkarma işleminin geçerli olduğunun kabul edilmesi gerektiği de savunulmaktadır⁵⁸. Kanaatimizce bu son görüş, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletilmeye yarayacağından tercih edilmelidir.

bbb) Ceza Hukuku Kurallarının Bağlayıcı Olmadığı Diğer Hâller

Ceza hukukunda suç olduğu kabul edilen bir fiilin, cezai mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilmesi için, failin bu suçun cezası ile cezalandırılmış olması şart değildir⁵⁹. Bu nedenle işlenen fiilin suç olma niteliği devam ettiği sürece herhangi bir soruşturmaya veya kovuşturmaya konu edilmemiş olması, mirasçılıktan çıkarma bakımından önem taşımaz. Yine işlenen fiil suç teşkil ettiği hâlde objektif cezalandırma koşulunun gerçekleşmemesi⁶⁰, dava veya ceza zamanaşımının (TCK m 66 vd) geçmesi⁶¹, yapılan kovuşturma sonucunda Ceza Muhakemesi Kanunu'na (CMK) göre faile ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin bir kararın verilmesi (m 223/4)⁶², TCK m 167/1'e göre şahsi cezasızlık sebebinin bulunması⁶³, genel veya özel af nedeniyle yaptırımın uygulanamaması⁶⁴ ya da TCK m 51 uyarınca hapis cezasının ertelenmesi⁶⁵ de mirasçılıktan çıkarma bakımından bir önem taşımaz.

b. Ağır Suç Kavramı

TMK m 510 b 1'de açıkça ifa edilmiş olduğu üzere, bir suçun mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilmesi için bu suç, ağır suç niteliğinde olmalıdır. Hükümde ağır suçtan ne anlaşılması gerektiği açıklanmamış olmakla birlikte hükmün gerekçesinde, hukuk hâkiminin mirasçılıktan çıkarılanın işlediği suçun ağır suç oluşturup oluşturmadığına ceza hukuku kurallarıyla bağlı olmaksızın karar vereceği belirtilmiştir. Öğretide de buradaki ağır kelimesinin ceza hukuku anlamında kullanılmadığı yönünde görüş birliği bulunmaktadır⁶⁶. Buna göre hâkim, suçun ağır olup olmadığını tespit ederken, bu suçun aile bağlarını koparabilecek nitelikte olup olmadığına (objektif koşul) ve somut olayda da bu bağları fiilen koparmış olup olmadığına (sübjektif koşul) bakarak karar vermelidir. Bir suç objektif olarak aile bağlarını koparabilecek nitelikte olmasına

⁵⁸ Çabri (n 18) 258.

⁵⁹ Tuor und andere (n 9) 669; Breitschmid und andere (n 1) 45; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3. Bu yönde: Antalya 1 BAM, 1262/224, 14.02.2019.

⁶⁰ Bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması bakımından aynı görüşte: Pekmez (n 46) 224.

⁶¹ Öztan, *Miras* (n 9) 144, 144-145; Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 448. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 5; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 3; Yargıtay 3 HD, 3523/4550, 04.04.2017.

⁶² Yağcı (n 11) 130-131.

⁶³ Yağcı (n 11) 215. Bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması bakımından bu görüşte: Pekmez (n 46) 224.

⁶⁴ Çabri (n 18) 256-257; Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 448; Şener, 'İskat' (n 20) 88. Ayrıca bkz Samsun 1 BAM, 455/458, 18.05.2017.

⁶⁵ Antalya, *Miras* (n 32) 255; Yağcı (n 11) 131; Çabri (n 18) 256-257.

⁶⁶ Birçok yazar içinden: Tuor und andere (n 9) 669. Birçok karar içinden: Adana 1 BAM, 1052/1146, 06.11.2018.

rağmen, somut olayda koparamamışsa bu suç mirasçılıktan sebebi olamaz⁶⁷. Uzlaşma (CMK m 252 vd) ve hükmün açıklamasının geri bırakılması (CMK m 231 vd) gibi kurumlar sayesinde failin çoğu zaman herhangi bir cezaya mahkûm edilmeyeceği hareket suçu, ceza hukuku anlamında hafif bir suç olarak nitelendirilebilir. Ancak objektif olarak aile bağlarını koparabilecek nitelikte olan hakaret suçunun işlenmesi hâlinde, bu bağlar fiilen de kopmuşsa bu suçun, mirasçılıktan çıkarma bakımından ağır bir suç olarak nitelendirilebileceği söylenebilir.

Yalnızca mirasbırakanın kişilik haklarına yönelik suçlar değil, mirasbırakanın malvarlığına yönelik suçlar da ağır suç niteliğinde olabilir⁶⁸. Mirasçının mirasbırakanın evini veya işyerini yakması, malını çalması ya da güvenini kötüye kullanması bu hususta örnek gösterilebilir.

2. Saklı Paylı Mirasçının Ağır Suçu Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Yakınlarından Birine Karşı İşlemesi

TMK m 510 b 1'e göre cezai mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılabilmesi için saklı paylı mirasçının ağır suçu, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı işlemesi gerekir. Mirasbırakanın yakınlarından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin ne hükümde ne de hükmün gerekçesinde bir açıklama bulunmaktadır. Öğretide, mirasbırakanın yakınları kavramının, mirasbırakanla aralarındaki sıkı bağ dolayısıyla onlara karşı işlenen fiilden mirasbırakanın sanki o fiil kendisine karşı işlenmiş gibi etkilendiği kişileri ifade ettiği ileri sürülmektedir⁶⁹. Bunun kapsamına mirasbırakanın eşinin ve evlatlığının yanı sıra, kan ve kayın hısımlarının da girebileceği hususunda hiçbir şüphe bulunmamakla birlikte, mirasbırakanla aralarında aile veya hısımlık bağı bulunmayan kişilerin de onun yakını olarak kabul edilebileceği haklı olarak savunulmaktadır⁷⁰. Bu çerçevede mirasbırakanın sevgilisi, arkadaşı, öğretmeni... vs onun yakını olarak nitelendirilebilir. Ancak aralarında sosyal bir ilişki olmadığı sürece, mirasbırakanın tek taraflı olarak sevdiği kişiler onun yakını olarak nitelendirilemez. Bu çerçevede mirasçının, mirasbırakanın hayranı olduğu ünlü bir siyasetçi, sanatçı veya sporcuya karşı işlediği suç, yabancı bir kişiye karşı işlenen suç olarak değerlendirilmelidir⁷¹.

Hayvanları Koruma Kanunu'nun 28 A maddesinde belirtilen suçlar bakımından mirasbırakanın hayvanın da onun yakını olarak nitelendirilebilmesi mümkündür⁷². Ancak bir an için yakınlığın taraflar arasında karşılıklı bir sosyal ilişkiyi gerektirdiği,

⁶⁷ Weimar, *BK* (n 3) Art. 477 ZGB, N. 11, 247; Kocayusufoğlu (n 13) 309; Öztan, *Miras* (n 9) 143-144.

⁶⁸ Kocayusufoğlu (n 13) 311 dn 17; Öztan, *Miras* (n 9) 145; İmre ve Erman (n 17) 234.

⁶⁹ Kocayusufoğlu (n 13) 311; Ali Himmet Berki (n 25) 210; Antalya, *Miras* (n 32) 255.

⁷⁰ Dural ve Öz (n 4) 207; İnan, Ertuş ve Albaş (n 7) 362; İmre ve Erman (n 17) 234.

⁷¹ Ersöz (n 15) 222.

⁷² Karş Ayan (n 19) 187.

bu nedenle bir hayvanın bir insanın yakını olarak nitelendirilemeyeceği düşünülse bile, yine de mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılabilmesi mümkündür. Zira mirasbırakan, hayvanına karşı işlenen suçun mağduru olmasa bile, en azından bu suçtan zarar gören kişi sıfatını haizdir.

Daha önce mirasbırakanla aralarındaki aile bağları kopan bir kişinin, sırf mirasbırakanın aile üyelerinden biri olmasının, bu kişinin mirasbırakanın yakınlarından biri olarak kabul edilmesine neden olmayacağı savunulmaktadır⁷³. Ancak ülkemizde hısımlar arasındaki aile bağları kopmuş gibi görünse de, bu kişilerin ölüm, düğün, bayram gibi önemli olay ve zamanlarda bir araya geldikleri; bu nedenle mirasbırakanla yakınları arasındaki ilişkinin zayıflamasının veya kopmasının, mirasçının bu kişilere karşı işlediği suç nedeniyle mirasçılıktan çıkarılmasını engellememesi gerektiği de haklı olarak ileri sürülmektedir⁷⁴.

Tüm bu açıklamalara göre mirasbırakanın yakını kavramının her somut olaya göre değerlendirilmesi gereken nispi bir kavram olduğu söylenebilir⁷⁵.

Mirasçının mirasçılıktan çıkarılabilmesi için, mağdurun mirasbırakanın yakınlarından biri olduğunu bilmesinin gerekli olup olmadığı tartışmalıdır. Bu hususta ileri sürülen bir görüşe göre mirasçı, mağdurun mirasbırakanın yakınlarından biri olduğunu bilmiyorsa mirasçılıktan çıkarılamaz⁷⁶. Bunun tam aksi yöndeki görüşe göre ise mirasçı, mağdurun mirasbırakanın yakını olduğunu bilmesede dahi mirasçılıktan çıkarılabilir⁷⁷. Kanaatimizce son görüş daha doğrudur. Zira iyiniyet ancak kanunun kendisine hukuki bir sonuç bağlandığı durumlarda nazara alınabilir⁷⁸. Burada da mirasçının, mağdurun mirasbırakanın yakını olduğunu bilmediği ve bilmesinin gerekli olmadığı hâllerde mirasçılıktan çıkarılamayacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır⁷⁹. Ayrıca mirasçının, mağdurun mirasbırakanın yakını olduğunu bilmesede dahi mirasçılıktan çıkarılabileceğinin kabul edilmesi, günümüzdeki eğilime uygun olarak mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletmeye hizmet eder.

⁷³ Dural ve Öz (n 4) 207; Yağcı (n 11) 112-113; Çakın (n 30) 525.

⁷⁴ Çabri (n 18) 259-260. Ayrıca bkz Yağcı (n 11) 114-115.

⁷⁵ İmre ve Erman (n 17) 234; Yağcı (n 11) 108; Çabri (n 18) 259.

⁷⁶ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 8; Yağcı (n 11) 142; Çubukçil, 'Adi İskat' (n 4) 453. Son yazar tereddüt hâlinde, mirasbırakanla mağdur arasındaki yakınlığı bilmediğini mirasçının ispat etmesi gerektiğini de ileri sürmektedir.

⁷⁷ Kocayusufoğlu (n 13) 311; İmre ve Erman (n 17) 235 dn 10; Çabri (n 18) 260; Çakın (n 30) 526; Şener, 'İskat' (n 20) 89.

⁷⁸ Sibylle Hofer, in *Berner Kommentar Bd./Nr. I/1, Einleitung, Art. 1-9 ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2012), Art 3 ZGB N 4; Ivo Schwander, in *Orell Füssli Kommentar. ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016), Art 3 ZGB N 1; M Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk*, (25. Bası, Vedat Kitapçılık 2009) 256-257.

⁷⁹ Ayrıca bkz İmre ve Erman (n 17) 235 dn 10: Yazarlara göre failin, mağdurun mirasbırakanın yakını olduğunu bilip bilmediğini tespit etmek çok güç ve hatta çoğu hâlde imkânsızdır.

Mirasçının mirasçılıktan çıkarılabilmesi için, ağır suç mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı işlemesi gerekli olduğundan, mirasbırakana yabancı olan kişilere karşı işlenen suç, ağır suç niteliğinde olsa da mirasçılıktan çıkarma sebebi olmaz⁸⁰. Ancak mirasçının mirasbırakana yabancı olan bir kişiye karşı işlediği ağır suç, onur kırıcı nitelikteyse ve mirasbırakan veya yakınları toplumdan izole edilmek suretiyle bu suçtan önemli ölçüde etkilenmişse mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılabileceği de haklı olarak ileri sürülmektedir⁸¹.

Mirasbırakanın kıymet verdiği bir eşyasına zarar verilmesi hâlinde mirasçılıktan çıkarma işlemi yapılabilirse de⁸², bu durumda mala zarar verme suçunun (TCK m 151-152) mağduru doğrudan mirasbırakan olup, mirasbırakanın yakınına karşı suç işlendiğinden bahsedilemez. Zira herhangi bir eşyanın mirasbırakanın yakını veya suç mağduru olarak nitelendirilebilmesi mümkün değildir.

B. Saklı Paylı Mirasçının Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Aile Üyelerine Karşı Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerini Önemli Ölçüde Yerine Getirmemesi (TMK m 510 b 2)

Mirasbırakanın saklı paylı bir mirasçısını TMK m 510'un ikinci bendine göre mirasçılıktan çıkarabilmesi için, bu mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi gerekir⁸³. Ancak hangi eylemlerin bu kapsama girdiği tartışmalı olduğu gibi, mirasbırakanın aile üyelerinin kapsamı da tartışmalıdır. Burada da hâkimin oldukça geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır⁸⁴.

1. Yükümlülüğün Aile Hukukundan Doğan Bir Yükümlülük Olması

Bir mirasçının mirasçılıktan çıkarılabilmesi için, mirasbırakana veya aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi gerekir. Bu nedenle aile hukukundan değil de, sırf borçlar hukukundan doğan bir

⁸⁰ Tuor und andere (n 9) 669; Breitschmid und andere (n 1) 44; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 9; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 2; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 5. Bu yönde: BGE 106 II 304.

⁸¹ Serozan (ve Engin) (n 18) 401; Çabri (n 18) 260. Mirasçının yabancı kişiye karşı işlediği suç, aynı zamanda mirasbırakana veya aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerinin ağır ihlali niteliğindeyse mirasçının mirasçılıktan çıkarılabileceği görüşünde: Yağcı (n 11) 177-178. Karş Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 9.

⁸² Ayrıca bkz Çabri (n 18) 259 dn 635.

⁸³ Mülga Türk Kanunu Medenisi'nde ise mirasbırakana veya ailesine karşı "kanunen mükellef olduğu vazifeleri" ifada büyük bir kusur işleyen saklı paylı mirasçının, mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufu ile mirasçılıktan çıkarılabileceği hükme bağlanmıştı (m 457 b 2). Ancak bu Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde de öğretilde Kaynak Kanun'un Almanca metnine uygun olarak, "aile hukukundan doğan yükümlülüklerin" önemli ölçüde yerine getirilmemesinin mirasçılıktan çıkarma sebebi olabileceği kabul edilmekteydi. Birçok yazar içinden: Oğuzman (n 16) 255. ZGB'nin Fransızca metninde de "kanundan doğan yükümlülükler" ifadesi kullanılmış olsa da, İsviçre hukukunda burada, "aile hukukundan doğan yükümlülüklerin" ifade edildiği tereddütsüz kabul edilmektedir. Birçok yazar içinden: Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 4.

⁸⁴ Şener, 'Iskat' (n 20) 91; Kahveci (n 52) 1488.

yükümlülüğün yerine getirilmemesi mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturmaz⁸⁵. Yine bu yükümlülük kanundan doğan bir yükümlülük olmalıdır. Buna göre ahlaki veya dini bir görevi ihlal etmek mirasçılıktan çıkarma sebebi olamaz⁸⁶.

2. Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerin Kusurlu Olarak Önemli Ölçüde Yerine Getirilmemesi

Aile hukukundan doğan yükümlülükler kanuni sıralamaya uygun olarak kısaca değinmek gerekirse ilk olarak, eşlerin evlilik birliğinin kurulması ile doğan yükümlülüklerini (TMK m. 185/2-3, 186/3) ele almak gerekir. Bu yükümlülüklerin ihlali mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilir⁸⁷. Kusura dayanan boşanma sebeplerinin büyük bir kısmı, aile hukukundan doğan yükümlülüklerin ihlali anlamına geldiğinden, bu sebeplerin gerçekleşmesi de mirasçılıktan çıkarmaya gerekçe olabilir. Keza evlenmenin butlanına (özellikle TMK m 145 b 1, 151, 152) sebep olan eş de mirasçılıktan çıkarılabilir⁸⁸.

Soybağına ilişkin hükümler arasında ana - baba ve çocuğun⁸⁹, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmek, saygı ve anlayış göstermek ve aile onurunu gözetmekle yükümlü oldukları hükme bağlanmıştır (TMK m 322). Bu hükmün ihlali mirasçılıktan çıkarma sebebi olabileceği gibi⁹⁰, TMK m 324/1, 327/1 ve 328'den doğan yükümlülüklerin ihlali de mirasçılıktan çıkarmaya sebep olabilir⁹¹.

Yargıtay, ağır hasta ve bakıma muhtaç babasına bakmayarak, zevküsefa içerisinde yaşayan çocuğun mirasçılıktan çıkarılabileceğine dair bir karar vermiştir⁹². Başka bir kararında ise Türkiye'de tanınan (eski dış işleri bakanı), akli melekeleri ve şuur

⁸⁵ İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 363; Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 458-459. Ayrıca bkz Tuor und andere (n 9) 669; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4.

⁸⁶ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 7; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4; Antalya, *Miras* (n 32) 256. Ayrıca bkz Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 5; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 312 dn 25; BGE 106 II 304.

⁸⁷ Breitschmid und andere (n 1) 46; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 363.

⁸⁸ Aytuğ Ceyhun Çakır, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı* (On İki Levha 2018) 128-129, 133 vd; Yağcı (n 11) 253 vd, 261 vd.

⁸⁹ Her ne kadar bu hükümde çocuk terimine yer verilmiş olsa da, bu hükümden doğan yükümlülüklerin çocuk ergin olsa, başka bir evde yaşasa ya da evlense de sona ermeyeceği haklı olarak kabul edilmektedir. Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 312; Çabri (n 18) 263 dn 651. Ayrıca bkz Yargıtay 2 HD, 5309/5424, 30.09.1971. İsviçre Federal Mahkemesi ise bu hükümden doğan yükümlülüklerin kardeşler arasında da geçerli olduğunu belirtmektedir. BGE 76 II 265. Öğretide bu görüşte: Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 312.

⁹⁰ Breitschmid und andere (n 1) 46; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 6; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4.

⁹¹ Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4; Yağcı (n 11) 228 vd.

⁹² 2. HD 09.01.1948 E: 4478 K: 151. Yargıtayın mirasbırakamı aramayan, hastahklarında ve bayramlarda onu ziyaret etmeyen altsoyun mirasçılıktan çıkarılmayacağına yönelik kararları da bulunmaktadır. 2 HD, 5592/180, 15.01.1968; HGK, 730/751, 27.09.1972. Yargıtay'ın bu kararların isabetli olduğu görüşünde: Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 313. Haklı olarak, çocukların ana - babasının yaşlılık ve hastalığı ile ilgilenmemesinin yanı sıra, ana - babasını aramaması ve ziyaret etmemesinin de mirasçılıktan çıkarma sebebi olabileceği görüşünde: Şener, 'İskat' (n 20) 92. Ayrıca bkz Çabri (n 18) 263-264. Yargıtay'ın da huzurevinde kalan mirasbırakanın, on yıl boyunca çocukları tarafından sorulmayarak ziyaret edilmemesinin mirasçılıktan çıkarma sebebi olduğuna ilişkin bir kararı bulunmaktadır. 2. HD, 11336/12364, 16.11.1999. Bu husustaki Yargıtay kararları arasındaki çelişkinin biran önce giderilmesi ve bu hâllerin mirasçılıktan çıkarma sebebi olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

yerinde olan mirasbırakanın, torununa karşı açtığı davada, torunun mirasbırakanın ehliyetsizliğini ileri sürerek onun muayeneye sevkine yol açması ve durumun basına yansması nedeniyle mirasçılıktan çıkarılabileceğine hükmetmiştir⁹³. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında, mirasçının, mirasbırakanın hırsızlık suçunu işlemiş olduğuna dair asılsız bir suç duyurusunda bulunmasının, (TMK m 322’yi karşılayan) ZGB Art 272’nin ihlali anlamına geldiğini ve mirasbırakanın şeref ve haysiyetini ağır bir şekilde ihlal eden bu eylemin, aile bağlarını koparabilecek nitelikte olduğunu belirtmiştir⁹⁴. Mirasbırakanın aile onurunu ihlal edecek şekilde kötü bir hayat sürdüren mirasçısını mirasçılıktan çıkarılabileceği de ileri sürülmektedir⁹⁵. Ancak mirasçının aile hukukundan doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlal etmesine neden olmadığı sürece sırf kötü bir hayat sürmesi, mirasçılıktan çıkarılmasını sağlamaya yetmez⁹⁶.

Velayete ilişkin hükümler arasında ise velayet hakkı sahibi ana ve/veya baba ile velayete tabi olan çocuğun karşılıklı yükümlülükleri ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Bu yükümlülüklerin ihlali, özellikle de velayet hakkının kötüye kullanması, mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilir⁹⁷.

TMK m 364’de hükme bağlanmış olan nafaka yükümlülüğü de aile hukukundan doğan önemli yükümlülüklerden biridir. Nafaka yükümlülüğünün yerine getirilmemesi mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturabilir⁹⁸.

Aile hukukundan doğan bazı yükümlülüklerin ihlali, ayrıca suç olarak da düzenlenmiştir. Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali başlıklı TCK m 233, bu tür suçların en önemli örneğidir.

Mirasçılıktan çıkarma için, aile hukukundan doğan herhangi bir yükümlülüğün sırf ihlal edilmesi değil, ağır bir biçimde ihlal edilmesi gerekir. Aile hukukundan doğan yükümlülüğün ihlalinin ağır bir ihlal olarak nitelendirilebilmesi için, bu ihlalin objektif olarak mirasçı ile mirasbırakan arasındaki aile bağlarını koparabilecek nitelikte olmasından başka, bu bağları fiilen de koparması gerekir⁹⁹.

Eşler arasındaki aile bağlarının kopması, mutlaka boşanmalarına veya evlenmenin iptal edilmiş olmasına bağlı değildir. Zaten evliliğin iptal veya boşanma nedeniyle sona erdiği hâllerde, eski eşler artık birbirinin yasal ve saklı paylı mirasçısı

⁹³ 2 HD 30.03.1976 E: 2467 K: 2802.

⁹⁴ BGE 76 II 265. Benzer yönde: BGE 55 II 164. Öğretide bu görüşte: Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 464. Yazara göre bu fiil TMK m 510 b 1 kapsamında ağır bir suç olarak da değerlendirilebilir. Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 464 dn 39.

⁹⁵ Şener, ‘İskat’ (n 20) 91-92. Mirasbırakanın bizzat kendisi ahlaka aykırı bir yaşantı sürdürdüğü için iyi bir terbiye vermediği çocuğu, ahlaka aykırı yaşama alışmışsa birlikte kusur nedeniyle mirasçılıktan çıkarmanın yapılamayacağı görüşünde: Şener, ‘İskat’ (n 20) 92. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 12.

⁹⁶ İmre ve Erman (n 17) 236; Yağcı (n 11) 251. Ayrıca bkz Breitschmid und andere (n 1) 46.

⁹⁷ Yağcı (n 11) 231 vd. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 6; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 363.

⁹⁸ Breitschmid und andere (n 1) 46; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 6; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4. Bu yönde: BGE 106 II 304.

⁹⁹ Breitschmid und andere (n 1) 46; Dural ve Öz (n 4) 208; Öztan, *Miras* (n 9) 146.

olamayacaklarından (TMK m 159, 181/1), ayrıca mirasçılıktan çıkarma işlemi yapmaya da gerek yoktur¹⁰⁰. Evliliğin sadece kâğıt üzerinde devam ettiği, ancak eşler arasındaki aile bağlarının aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünün kusurlu olarak ağır ihlali nedeniyle fiilen koptuğu hâllerde, mirasçılıktan çıkarma işlemi geçerli olarak yapılabilir¹⁰¹. Hatta mirasbırakanın, mirasçısının tahakkümü nedeniyle veya mirasçının tahakkümü olmasa da başka hiçbir çaresi olmadığı için, onunla aralarındaki bağları tam olarak koparamadığı hâllerde dahi mirasçılıktan çıkarma işleminin geçerli olduğunu kabul etmenin daha adil olduğu söylenebilir. Buna göre engelli olduğu için çalışamayan ve eşinden başka kimsesi olmayan bir kişinin, muhtaç olduğu eşinin onur kırıcı davranışlarına maruz kalması hâlinde, eşini geçerli olarak mirasçılıktan çıkarabileceği kabul edilmelidir¹⁰².

Mirasçının mirasçılıktan çıkarılabilmesi için, mirasbırakana veya aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini kusurlu olarak ihlal etmesi gerekir¹⁰³. Buna göre hasta ve bakıma muhtaç ya da yoksul olan mirasçı, aynı durumdaki mirasbırakana bakmadığı ya da nafaka ödemediği gerekçesiyle mirasçılıktan çıkarılamaz. Evlenme sırasında sürekli bir sebeple ayırt etme gücünden yoksun bulunduğu (TMK m 145 b 2) veya evlenmeye engel olacak derecede akıl hastası olduğu (TMK m 145 b 3) için evlenmenin mutlak butlanla batıl olmasına yol açan eş de mirasçılıktan çıkarılamaz¹⁰⁴.

Çocuğun mirasbırakanın istemediği bir kişiyle birlikte olması ya da evlenmesi, karşı çıktığı bir okula gitmesi veya meslek ya da sanat icra etmesi, mirasbırakana aykırı bir dini ya da siyasi görüşe sahip olması, ergin bir kişi olarak mirasbırakanla birlikte oturmak istememesi ve onunla ticari rekabete girişmesi objektif olarak aile bağlarını koparacak nitelikte fiiller değildir¹⁰⁵. Aslında bu konularla ilgili olarak aile

¹⁰⁰ TMK m 181/2'de ise boşanma davası devam ederken ölen eşin mirasçılarında birisinin davaya devam etmesi ve diğer eşin kusurunun ispatlanması hâlinde birinci fıkraya hükmünün uygulanacağı belirtilmiştir. Öğretide TMK m 181/2 hükmü eleştirilmekte ve boşanma davası sırasında davacı ölmüşse davalıyı mirasçılıktan çıkarmış sayılması gerektiği ileri sürülmektedir. Yağcı (n 11) 278. Bu görüşe karşı haklı olarak, mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin boşanma sebepleriyle örtüşmediği eleştirisi de yöneltilmektedir. Mustafa Aksu, 'MK m. 181 II Hükmünün Gizli Bir Mirastan Yoksunluk Sebebi Olarak Değerlendirilmesi' *Prof'Dr Hüseyin Hatemi'ye Armağan C 1* (Vedat 2009) 251, 255-256. Dural ve Öz'e göre ise bu hükümde (ve TMK m 159'da) özel bir mirastan yoksunluk hâli düzenlenmiştir. Dural ve Öz (n 4) 370.

¹⁰¹ Boşanma sebeplerine dayanarak eşin mirasçılıktan çıkarılmasının, mahkemece boşanma ya da ayrılığa hükmedilmesine bağlı olmadığı ve butlan sebeplerine dayanarak evlenmenin iptalinin istenmesinin, eşin mirasçılıktan çıkarılabilmesi için aranacak bir koşul olmadığı görüşünde: Çakır (n 88) 129, 134.

¹⁰² Yağcı'ya göre de boşanma nedeni gerçekleştiği hâlde boşanma davası açmayarak eşini mirasçılıktan çıkarmakla yetinen kişi, evliliğini sona erdirmemesinin haklı ve inandırıcı nedenlerini ispatlamalıdır. Yağcı (n 11) 263.

¹⁰³ Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 4; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 5. Bu yönde: BGE 106 II 304. Ayrıca bkz Breitschmid und andere (n 1) 45.

¹⁰⁴ Çakır (n 88) 128.

¹⁰⁵ Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 5; Serozan (ve Engin) (n 18) 402; Çabri (n 18) 265. Burada sayılan hususların bir kısmı, mirasbırakanın eşi bakımından da mirasçılıktan çıkarma sebebi olamaz. Aslında eşler de meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir. Ancak, meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı da göz önünde tutulmalıdır (TMK m 192). Eşlerden birinin evlilik birliğinin huzur ve yararı gözetmeksizin belirli bir meslek veya sanatı icra etmede ısrar etmesi, somut olaya göre mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilir. Yine eşler kural olarak birlikte yaşamak zorunda olduklarından (TMK m 185/3), haklı bir sebep olmaksızın bundan kaçınmak da mirasçılıktan çıkarma sebebi olabilir. Elbette eşin sadakat yükümlülüğünün ihlal etmesi de mirasçılıktan çıkarılmasına neden olabilir.

hukukundan doğan bir yükümlülük de bulunmamaktadır. Zira bir kişinin evlenip evlenmemesinde ve şayet evlenecekse bunun kiminle olacağı hususunda ebeveyninin kural olarak¹⁰⁶ söz hakkı yoktur. Yine ergin olduğu hâlde ebeveynin istediği okula gitme veya meslek ya da sanatı icra etme, ebeveynle aynı dini ve siyasi görüşe sahip olma ya da birlikte oturma yahut ticari rekabete girişmekten kaçınma şeklinde yükümlülükler de bulunmamaktadır.

Haklı olarak, mirasçının gerçekleri beyan etmek koşuluyla mirasbırakan aleyhine tanıklık yapması¹⁰⁷ veya hak arama özgürlüğü kapsamında mirasbırakan aleyhine dava açması ya da icra takibi yapması¹⁰⁸ mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak kabul edilmemektedir.

3. Ağır İhlalin Mirasbırakana veya Mirasbırakanın Aile Üyelerine Karşı Gerçekleştirilmesi

Mirasçının, mirasbırakana karşı aile hukukundan doğan bir yükümlülüğünü kusurlu olarak ağır biçimde ihlal etmesi hâlinde mirasçılıktan çıkarılabilmesi mümkün olduğu gibi, mirasbırakanın aile üyelerinden birine karşı bu tür bir fiil gerçekleştirmiş olması da mirasçılıktan çıkarılabilmesi için yeterlidir.

Ne TMK m 510 b 2’de ne de bu hükmün gerekçesinde mirasbırakanın aile üyelerine kimlerin dâhil olduğu belirtilmiştir. Bu husus öğretilerde tartışmalıdır. Baskın görüşe göre mirasbırakanın eşi, kan hısımları, evlatlığı ve evlatlığının altsoyu mirasbırakanın aile üyelerini oluşturmaktadır¹⁰⁹. Bazı yazarlar¹¹⁰, mirasbırakanın nişanlısını da bu kapsama dâhil etmektedir. Mirasbırakanın kayın hısımlarının¹¹¹, hatta mirasbırakanla aynı çatı altında birlikte yaşayan hizmetçi, aşçı, çırak gibi kişilerin¹¹² dahi bu kapsama dâhil olduğunu ileri süren yazarlar bulunmaktadır. Buna karşılık, hükmün kapsamının bu kadar geniş tutulmasının amacına ters düşeceği de savunulmaktadır¹¹³.

¹⁰⁶ TMK m 126 ve 127’de küçük ve kısıtlının yasal temsilcisinin izni olmadan evlenemeyeceği hükme bağlanmıştır.

¹⁰⁷ Tuor und andere (n 9) 669; Öztan, *Miras* (n 9) 145; Serozan (ve Engin) (n 18) 402. Bu yönde: BGE 72 II 338. Mirasçının tanıklıktan çekinme hakkını kullanmayarak mirasbırakan aleyhine tanıklık yapmasının, mirasbırakana karşı haksız bir davranış olduğu ve bu davranış, aile bağlarının sarsıldığını gösterdiği için, tanıklıktan çekinmeyen mirasçılıktan çıkarılabileceği görüşünde: Şener, ‘İskat’ (n 20) 93. Tanıklığın yapıldığı hâl ve şartlara göre mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılıp yapılamayacağına değerlendirilmesi gerektiği görüşünde: Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 465-466. Kanaatimizce tanıklıktan çekinme hakkı olduğu hâlde bu hakkı kullanmayarak mahkeme huzurunda mirasbırakanla ilgili gerçekleri anlatan mirasçıyı cezalandırmak uygun değildir. Tanıklık yapıldıktan sonra mirasbırakanla mirasçı arasındaki aile bağları kopmuş olsa da, buna mirasçının kusurlu bir fiili neden olmadığından, bu kişinin mirasçılıktan çıkarılabileceği söylenemez.

¹⁰⁸ Yağcı (n 11) 170-171. Ayrıca bkz Öztan, *Miras* (n 9) 146; İmre ve Erman (n 17) 236.

¹⁰⁹ Oğuzman (n 16) 255; Öztan, *Miras* (n 9) 146; Antalya, *Miras* (n 32) 256; Ayan (n 19) 188.

¹¹⁰ Kocayusufoğlu (n 13) 314; Dural ve Öz (n 4) 209; Yağcı (n 11) 155-156. Karş Antalya, *Miras* (n 32) 256.

¹¹¹ Breitschmid und andere (n 1) 46; Kocayusufoğlu (n 13) 314; Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 451, 455. Karş Ayan (n 19) 188.

¹¹² Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 451, 455. Ayrıca bkz Ali Himmet Berki (n 25) 210; Yağcı (n 11) 159-160.

¹¹³ Dural ve Öz (n 4) 209; Çabri (n 18) 262-263.

Kanaatimizce burada yapılması gereken ilk tespit, ilgili kişiler arasında aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün bulunup bulunmadığıdır. Örneğin, ana - babanın çocuğa karşı aile hukukundan doğan birçok yükümlülüğü bulunduğundan, mirasbırakanın çocuğunun, mirasbırakanın torununa karşı bu yükümlülüklerinden birini kusurlu olarak ve ağır bir şekilde ihlal etmesinin, mirasçılıktan çıkarma sebebi olduğu söylenebilir. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında, mirasbırakanın kızının, eşini ve çocuklarını terk ederek başka bir erkekle birlikte yaşamasının, mirasçılıktan çıkarma için yeterli bir sebep oluşturduğuna hükmetmiştir¹¹⁴. Kanaatimizce bu olayda torunları olmasaydı bile mirasbırakanın, eşine karşı aile hukukundan doğan sadakat yükümlülüğünü ihlal etmiş olan kızını mirasçılıktan çıkarabileceği söylenebilir. Zira bu fiil mirasbırakanı etkileyebilecek niteliktedir¹¹⁵. Bu durumda mirasbırakanın kızının, mirasbırakanın kayın hısımları olan damadına karşı işlediği bir fiil nedeniyle mirasçılıktan çıkarıldığına dikkat edilmelidir. Ancak mirasbırakanın çocuğunun, mirasbırakanın kan hısımlarından biri olan kuzenine karşı aile hukukundan doğan herhangi bir yükümlülüğü bulunmadığından, bu kişiyi TMK m 510 b 2 anlamında mirasbırakanın aile üyesi olarak kabul etmek zaten anlamsızdır¹¹⁶. Buna göre TMK m 510 b 2 anlamında mirasbırakanın aile üyelerinden bahsederken, kan hısımları - kayın hısımları şeklinde bir ayırım yapmanın isabetli olmadığı söylenebilir. Ayrıca mirasçının mirasbırakanın aile üyesine karşı gerçekleştirdiği ihlalden mutlaka mirasbırakanın da etkilenmesi gerekli olduğundan, bu kavramın da her somut olaya göre değerlendirilmesi gereken nispi bir kavram olduğu¹¹⁷ belirtilmelidir.

Öğretide, mirasçının, mirasbırakanın aile üyelerine karşı gerçekleştirdiği fiil nedeniyle mirasçılıktan çıkarılabilmesi için, bu kişi ile mirasbırakan arasındaki ilişkiyi bilmesinin gerekli olduğu ileri sürülmektedir¹¹⁸. Kanaatimizce iyiniyet ancak kanunun kendisine hukuki bir sonuç bağlandığı durumlarda nazara alınabileceğinden ve burada da mirasçının aile hukukundan doğan yükümlülüğünü ağır bir biçimde ihlal ettiği kişinin ancak mirasbırakanın aile üyesi olduğunu bildiği veya bilmesinin gerekli olduğu hâllerde mirasçılıktan çıkarılabileceğine ilişkin açık bir düzenleme bulunmadığından, bu görüşe katılmak mümkün değildir. Ayrıca mirasçının, mağdur ettiği kişinin mirasbırakanın aile üyesi olduğunu bilmese dahi mirasçılıktan çıkarılabileceğinin kabul edilmesi, günümüzdeki eğilime uygun olarak mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletmeye de hizmet eder.

Mirasbırakanın aile üyesinin, mirasçının kendisine karşı gerçekleştirdiği ağır ihlali affettiği hâllerde, mirasbırakanın affedilen mirasçı hakkında çıkarma tasarrufu

¹¹⁴ BGE 46 II 9.

¹¹⁵ Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 14; Çağa (n 13) 1106. Ayrıca bkz ve karşı Ersöz (n 15) 225.

¹¹⁶ Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 10. Karş Yağcı (n 11) 294-295.

¹¹⁷ Çağa (n 13) 1106; Ersöz (n 15) 227-228. Ayrıca bkz Yağcı (n 11) 160 vd; Çakın (n 30) 527.

¹¹⁸ Çubukçil, 'Adi İskat' (n 4) 463-464.

yapamayacağı ileri sürülmektedir¹¹⁹. Kanaatimizce olayların mirasbırakan üzerinde yarattığı etkinin esas alınması daha doğru olduğundan, bu hâlde de mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun yapılabilmesi mümkündür¹²⁰.

IV. Cezai Mirasçılıktan Çıkarmada Sebebe İlişkin Diğer Meseleler

A. Genel Olarak

TMK m 511/1'e göre mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi, tenkis davası da açamaz¹²¹. Ancak bu hükmün sadece mirasçılıktan tam çıkarma hâli için geçerli olduğu açıktır. Daha önce de değinildiği üzere mirasçılıktan çıkarmanın, saklı payın sadece bir kısmı için yapılabilmesi de mümkündür. Kısmi olarak mirasçılıktan çıkarılan, mirastan pay alacağı gibi, azaltılmış olan saklı payını ihlal eden işlemlere karşı da tenkis davası açabilir¹²².

Cezanın şahsiliği kuralı doğrultusunda¹²³, TMK m 511/2'de, mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payının, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalacağı hükme bağlanmıştır. TMK m 511/3'de ise mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyunun, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebileceği belirtilmiştir¹²⁴.

Mirasçılıktan çıkarmanın tüm bu sonuçları doğurabilmesi için, TMK m 512/1'e göre çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmiş olmalıdır. TMK m 512/2'de ise mirasçılıktan çıkarılan kimsenin itiraz etmesi hâlinde, belirtilen sebebin varlığını

¹¹⁹ Çubukgil, 'Adi İskat' (n 4) 467. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art. 477 ZGB N. 14.

¹²⁰ Yağcı (n 11) 205.

¹²¹ Hükümde mirasçılıktan çıkarılanın yalnızca mirastan pay alamayacağı ve tenkis davası açamayacağı belirtilmişse de yasal mirasçı sıfatını haiz olmayan mirasçılıktan çıkarılanın, bu kişilere tanınan diğer hakları kullanabilmesi de kural olarak mümkün değildir. Ayrıntılı bilgi için bkz Yağcı (n 11) 336 vd. Mirasçılıktan çıkarılan kişi, mirasçılıktan doğan hakları kullanamayacağı gibi, mirasçılıktan doğan sorumluluklardan da kurtulmuş olur. Breitschmid und andere (n 1) 48. Bu son durum, mirasçılıktan çıkarmayı bir ceza değil, ödül durumuna getirebileceğinden, İnan, Ertaş ve Albaş'a göre mirasbırakanın sağlığında mirasçılıktan çıkardığı kişiye yaptığı karşılıksız kazandırmalar bakımından mirastan feragate ilişkin TMK m 530'un kıyasen uygulanması gerekir. İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 370. Çubukgil ise mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarmak istediği kişinin mirasçılıktan doğan sorumluluklarının ortadan kalkmaması için, onu kısmen mirasçılıktan çıkarma imkânına da sahip olduğunu belirtmektedir. Rıza Çubukgil, 'Medenî Kanunumuzda Mirastan Adi İskatın Hüküm ve Neticeleri' (1951) 8 (3) AÜHFHD 595, 606.

¹²² Kısmen mirasçılıktan çıkarılan kişinin durumu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz Çubukgil, 'Hüküm ve Neticeler' (n 121) 606 vd.

¹²³ Cezai mirasçılıktan çıkarmanın şahsiliği hususunda bkz Dural ve Öz (n 4) 211; Serozan (ve Engin) (n 18) 398.

¹²⁴ Mirasçılıktan çıkarılan kişinin altsoyunun saklı payını isteyebileceğine ilişkin kural, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkardığı kişinin miras payı üzerinde tasarrufta bulunduğu hâllerde uygulanır. Diğer bir deyişle mirasbırakanın bu tür bir tasarrufta bulunmadığı hâllerde, mirasçılıktan çıkarılanın altsoyu, tüm yasal miras payını alabilir. Hasan Petek, 'Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerin Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi' (2002) 4 (2) DEÜHFHD 139, 144-145; Çubukgil, 'Hüküm ve Neticeler' (n 121) 596-597. Ayrıca bkz Weimar, *BK* (n 3) Art 478 ZGB N 6 vd; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 478 ZGB N 3; Kılıçoğlu, *Miras* (n 16) 182. Bu husus TMK m 511'in gerekçesinde de açık bir şekilde ifade edilmiştir. Ancak öğretilerde mirasçılıktan çıkarılanın altsoyunun her hâlükârda sadece saklı payı talep edebileceğine ilişkin aksi yöndeki bir görüş de ileri sürülmektedir: Şakir Berki, 'Türk Medenî Kanununda Miras Hukukunun Esasları' (1971) 28 (1) AÜHFHD 309, 318; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 364-365. Ayrıca bkz Ahmet Kılıçoğlu, 'Mirastan İskat Konusunda İkinci Hukuk Dairesi'nin Hukuk Dışı Bir Kararı' (1995) 1 TBBD 39, 54.

ispatın, çıkarmadan yararlanan mirasçıya veya vasiyet alacaklısına düştüğü hükme bağlanmıştır. TMK m 512/3’de ise tasarrufun, sebebin varlığının ispat edilemediği veya çıkarma sebebinin tasarrufta belirtilmediği hâllerde, mirasçının saklı payı dışında yerine getirileceği düzenlenmiştir. Ayrıca bu hükümde, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yaptığı hâllerde, tasarrufun geçersiz olduğu da belirtilmiştir.

B. Sebebin Ölümüne Bağlı Tasarrufta Gösterilmesinin Önemi

1. Sebebinin Ölümüne Bağlı Tasarrufta Gösterilmesi

TMK m 512/1’e göre mirasçılıktan çıkarmanın geçerliliği, sebebin mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufta belirtilmiş olmasına bağlıdır. Kanun’un mirasçılıktan çıkarma sebebinin ölümüne bağlı tasarrufta gösterilmesini arama nedeni, dava açıldığı zaman hâkime bu tasarrufun haklılığını tespit edebilme imkânı sağlamaktır¹²⁵. Bu çerçevede mirasbırakanın, *mirasçım bana karşı suç işledi veya aile hukukundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmedi* gibi genel ifadeler kullanmasının yeterli olmadığı, hangi suçun işlendiğini veya aile hukukundan doğan hangi yükümlülüğün ihlal edildiğini belirtmesi gerektiği haklı olarak ileri sürülmektedir¹²⁶. Elbette suçun veya aile hukukundan doğan yükümlülüğün mirasbırakan tarafından hukuki olarak nitelendirilmesi gerekmez; mirasbırakanın sadece somut olayı belirtmesi yeterlidir. Örneğin, mirasbırakanın, *mirasçım kendisine emanet ettiğim otomobili satıp parasını yemiştir* demesi yeterli olup, ayrıca *mirasçım bana karşı güveni kötüye kullanma suçunu işlemiştir* demesi de aranmaz. Yine mirasbırakanın fiili yanlış nitelendirmesinin de bir önemi bulunmamaktadır. Yukarıdaki örnekte, mirasbırakanın, mirasçının işlediği suçu hırsızlık olarak nitelendirmesi önemli değildir. Keza fiil, aile hukukundan doğan bir yükümlülüğün ihlali niteliğinde olsa bile, mirasbırakanın bu fiili bir suç olarak nitelendirmesi veya aksinin söz konusu olması da önemli değildir. Bu gibi hâllerde hâkim doğru değerlendirmeyi bizzat yaparak davayı görmelidir; yoksa yanlış nitelendirme sebebiyle davayı reddetmemelidir¹²⁷. Ayrıca mirasbırakanın iradesinin açıkça anlaşılabilmesi

¹²⁵ Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 1; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 176; Dural ve Öz (n 4) 209. Bu esasın mirasbırakanı bir kez daha düşünmeye sevk ederek acele hareket etmesini önlemeye de yaradığı görüşünde: Breitschmid und andere (n 1) 46-47.

¹²⁶ Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 6; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 316; Oğuzman (n 16) 256; Dural ve Öz (n 4) 209. Bu yönde: Yargıtay 3 HD, 3523/4550, 04.04.2017. Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma sebebini gösterdiği veya en azından ima ettiği hâllerde vasiyetname dışı unsurlardan faydalanarak yorum yoluyla vakaların açığa kavuşturulmasının mümkün olduğu örneğin, mirasbırakanın kendisine karşı ceza davası açmak zorunda kaldığı mirasçıyı mirasçılıktan çıkardığı şeklinde bir beyanda bulunduğu hâllerde, vasiyetname dışı unsurlara başvurma için aranan şartın gerçekleşmiş olduğu görüşünde: Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 4; Mehmet Serkan Ergüne, *Vasiyetnamenin Yorumu* (On İki Levha 2011) 171. Mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufta bir dava dosyasına, mahkeme kararına veya adli sicil kaydına atıfta bulunulmasının yeterli olduğu görüşünde: Breitschmid und andere (n 1) 47; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 1; Zahit İmre, *Türk Miras Hukuku* (4. Bastı, İÜHF Yayınları 1978) 388; Oğuzman (n 16) 256. Bu yönde: BGE 73 II 208.

¹²⁷ Tuor und andere (n 9) 670; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 316; Oğuzman (n 16) 256; Dural ve Öz (n 4) 211. BGE 76 II 265: “Hâkim, mirasbırakanın suç olarak nitelendirdiği davranışları, aile hukukundan doğan yükümlülüklerinin ihlali açısından değerlendirmekte özgürdür.”

koşuluyla mirasçılıktan çıkarma veya mirastan ıskat ifadesinin de tasarrufta bulunmasına gerek yoktur¹²⁸.

Mirasçılıktan çıkarma sebebinin tasarrufta gösterilmesi şart olsa da, buna ilişkin delillerin tasarrufta gösterilmesi gerekli değildir. Ancak mirasçılıktan çıkarılanın, ileride bu tasarrufa karşı dava açması hâlinde, davalı tarafa ispat kolaylığı sağlamak bakımından, bu delillerin de tasarrufta belirtilmesinin ve hatta mümkünse tasarrufa eklenmesinin yararlı olacağı açıktır^{129,130}.

Mirasçılıktan çıkarma sebebinin ileride ortaya çıkması ihtimaline karşı, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun önceden yapılıp yapılamayacağı öğretilerde tartışmalıdır. Bu hususta ileri sürülen bir görüşe göre henüz gerçekleşmemiş bir sebebin ileride gerçekleşmesi ihtimaline dayanarak mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılması, bu tasarrufun koşula bağlı olarak yapıldığı anlamına gelir. TMK m 515’de mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufunu koşula bağlayabileceği açıkça hükme bağlanmış ve mirasçılıktan çıkarma bakımından herhangi bir istisna getirilmemiş olduğu için, bu tür bir tasarrufun yapılabilmesi mümkündür¹³¹. Bu görüşü savunanlara¹³² göre bu tür bir tasarruf, mirasçıyı davranışlarına dikkat etmeye sevk edebileceği gibi, mirasbırakanın ileride ölümüne bağlı tasarruf yapma yeteneğini kaybetme ihtimaline karşı baştan önlem almasını da sağlamış olur.

Bu hususta ileri sürülen diğer bir görüşe göre ise henüz gerçekleşmemiş bir sebebe dayanarak mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılabilmesi mümkün değildir¹³³. Zira TMK m 512/1’de mirasçılıktan çıkarma sebebinin tasarrufta gösterilmesi arandığı gibi¹³⁴, mirasçılıktan çıkarma sebeplerini sayan TMK m 510’da da geçmiş zaman kipi kullanılmıştır¹³⁵.

Henüz gerçekleşmemiş bir sebebin ileride gerçekleşmesi koşuluyla mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılamayacağını savunmakla birlikte, tasarrufun yapıldığı anda gerçekleşmiş bir sebebin bulunduğu hâllerde, mirasçılıktan çıkarmanın geçici

¹²⁸ Dural ve Öz (n 4) 209; Antalya, *Miras* (n 32) 258; Ergüne (n 126) 171. Mirasçılıktan çıkarmanın geçerli olabilmesi için, mirasçılıktan çıkarılan kişinin isminin açıkça yazılmasının gerekli olduğu görüşünde: Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 446. Haklı olarak, mirasçılıktan çıkarılan kişinin kim olduğunun kesin olarak saptanabilmesi koşuluyla mirasçılıktan çıkarılan kişinin isminin açıkça yazılmasının şart olmadığı görüşünde: Yağcı (n 11) 305.

¹²⁹ Tuor und andere (n 9) 670; Öztrak (n 4) 69; Kocayusufoğlu (n 13) 316.

¹³⁰ Mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma sebebinin gerçekleştiğinin tespiti hususunda açacağı dava ile en sağlam delili elde edebileceği akla gelebilir. Ancak haklı olarak, burada tespit davasının şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle bu tür bir davanın açılmayacağı kabul edilmektedir. Oğuzman (n 16) 256 dn 570; Antalya, *Miras* (n 32) 259; Şener, ‘İskat’ (n 20) 82-83. Bu yönde: Yargıtay 2 HD, 3966/10175, 01.11.1990.

¹³¹ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 18; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 6; Serozan (ve Engin) (n 18) 402; İmre ve Erman (n 17) 238 dn 17a; Çabri (n 18) 281 (karş 266); Yağcı (n 11) 326-327.

¹³² İmre (n 126) 386; Yağcı (n 11) 328. Karş Şener, ‘İskat’ (n 20) 85.

¹³³ Köprülü (n 4) 287; Ali Himmet Berki (n 25) 211; Oğuzman (n 16) 256-257; Dural ve Öz (n 4) 210; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 362; Antalya, *Miras* (n 32) 258; Çabri (n 18) 266 (karş 281); Şener, ‘İskat’ (n 20) 84-85.

¹³⁴ Köprülü (n 4) 287; Dural ve Öz (n 4) 210; Çabri (n 18) 266; Ali Himmet Berki (n 25) 211.

¹³⁵ Dural ve Öz (n 4) 210.

veya bozucu koşula bağlanmasının mümkün olduğu görüşünde olan yazarlar¹³⁶ da mevcuttur. Bu hususta verilen örneklere göre mirasbırakanın zina yapmış olan eşinin mirasçılıktan çıkartılmasını zinayı tekrarlamaması (geciktirici) koşuluna bağlaması¹³⁷ ya da kendisine saldırdığı için mirasçılıktan çıkardığı oğlunun bir vakıf kurması hâlinde bu tasarrufun geçersiz olacağını (bozucu koşul) öngörmesi¹³⁸ mümkündür.

Kanaatimizce henüz gerçekleşmemiş bir sebebin ileride gerçekleşmesi ihtimaline dayanarak mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılması diğer bir deyişle mirasçılıktan çıkarma işleminin koşula bağlanması mümkündür. Zira mirasçılıktan çıkarma işleminin koşula bağlı olarak yapıldığı ve koşulun mirasbırakan ölmeden önce gerçekleştiği hâllerde bu işlemin geçerli olduğunu kabul etmek, günümüzdeki eğilime uygun olarak mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletmeye hizmet eder.

Mirasçılıktan çıkarmanın geçerli olabilmesi için, sebebin mutlaka mirasbırakanın ölümünden önce gerçekleşmesi gerekli olmakla birlikte, tasarrufun yapıldığı veya mirasbırakanın öldüğü ana kadar devam etmesi gerekli değildir¹³⁹. Bu çerçevede mirasçının mirasçılıktan çıkarılmasına neden olan fiili mirasbırakan ölmeden yıllar önce işlemesi yeterlidir.

2. Sebebin Tasarrufta Gösterilmemiş Olmasının veya Gösterilen Sebebin Yeterli Olmamasının Yaratacağı Hukuki Sonuçlar

TMK m 512/3'e göre çıkarma sebebi tasarrufta belirtilmemişse tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir. Tasarrufta mirasçılıktan çıkarma sebebi gösterilmiş olmakla birlikte, bu sebebin mirasçılıktan çıkarma için yeterli olmadığı hâllerde de aynı sonucun gündeme gelmesi gerekir¹⁴⁰. Bu hâllerde tasarrufun mirasbırakanın saklı payı dışında yerine getirileceğinin kabul edilmesinin temelinde, mirasbırakanın her şeye rağmen mirasçılıktan çıkardığı kişinin sadece saklı payını almasına yönelik farazi bir iradesinin bulunduğu kabul edilmesi yatmaktadır¹⁴¹.

Mirasçılıktan çıkarma sebebinin tasarrufta gösterilmemiş olduğu hâllerle gösterilen sebebin yeterli olmadığı hâllerde, mirasçılıktan çıkarılanın saklı payını alabilmesi için,

¹³⁶ Oğuzman (n 16) 257; Dural ve Öz (n 4) 210-211; Antalya, *Miras* (n 32) 258.

¹³⁷ Dural ve Öz (n 4) 211; Antalya, *Miras* (n 32) 258.

¹³⁸ Dural ve Öz (n 4) 211.

¹³⁹ Yağcı (n 11) 324. Ayrıca bkz ve karşı Dural ve Öz (n 4) 209-210.

¹⁴⁰ Tuor und andere (n 9) 671 fn 88; Breitschmid und andere (n 1) 50; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 4; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 4. Bu yönde: Yargıtay 2 HD, 4783/7111, 30.04.2007.

¹⁴¹ Tuor und andere (n 9) 671; Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 9. Ahmet Nar, *Türk Miras Hukukunda Tenkis* (On İki Levha 2016) 21; Gönsensay ve Birsan (n 25) 65; Dural ve Öz (n 4) 214-215. Favor testamenti ilkesinin bir görünümü olan bu hükmün, mirasbırakanın farazi iradesine dayalı kanuni tahvil örneği olduğu görüşünde: Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 9; Ayrıca bkz Ergüne (n 126) 258-259. Mirasçılıktan çıkarmanın kısmi olarak yapılamayacağını savunan Şakir Berki, mirasçının sadece saklı payını alabileceğine ilişkin bu hükümlerle bu esasın alt üst edilmiş olduğunu ileri sürmektedir. Şakir Berki, *Miras* (n 14) 45.

tenkis davası açması gerekir.¹⁴² TMK m 571’de belirtilen süreler içinde açılması gereken bu davada¹⁴³, tasarrufta gösterilen sebebin varlığını ispat, davalı tarafa diğer bir deyişle mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan mirasçılara^{144,145} düşer (TMK m 512/2). İşte bu yüzden davalı tarafa ispat kolaylığı sağlamak bakımından, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin delilleri tasarrufta belirtilmesi ve hatta mümkünse tasarrufa eklenmesi büyük bir önem taşır. Uygulamada davalı tarafın ispat yükünü yerine getirememesi nedeniyle mirasçılıktan çıkarılanın saklı payını alabildiği birçok olay bulunmaktadır.¹⁴⁶

Burada ispat yükünün davacı tarafa değil de davalı tarafa yüklenmiş olmasının, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her birinin, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlü olduğuna ilişkin TMK m 6 ile uyumlu olduğu ileri sürülmektedir.¹⁴⁷ Gerçekten de davalı tarafın hakkı, tasarrufta gösterilen mirasçılıktan çıkarma sebebinin var olmasına ve bu sebebin mirasçılıktan çıkarma için yeterli olmasına bağlıdır. Ayrıca burada ispat yükü davacı tarafa yüklenseydi olumsuz bir hususu ispat etmek zorunda olan davacının, bunu başarmasının neredeyse imkânsız olduğu da haklı olarak belirtilmektedir.¹⁴⁸

TMK m 562/2’ye göre mirasçılıktan çıkarılan kişinin tenkis davası açmadığı hâllerde, TMK m 562/1’de¹⁴⁹ belirtilen koşulların gerçekleşmesiyle birlikte, söz konusu kişinin alacaklıları veya iflas idaresi bu davayı açabilir (ZGB Art 524). Bu hüküm, mirasçılıktan çıkarılan kişinin alacaklılarının zararına hareket etmesine engel olduğundan¹⁵⁰ isabetlidir.

¹⁴² Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 4; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 4; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 315. Bu davanın saklı payın korunmasını amaçlayan tipik bir tenkis davası olduğu, klasik tenkis davasından ayırt edici tek özelliğinin olumlu bir ölüme bağlı tasarrufa karşı değil de, olumsuz bir ölüme bağlı tasarrufa karşı açıldığı görüşünde: Serozan (ve Engin) (n 18) 404. Mirasçılıktan çıkarılan mirasçının saklı payını elde etmek için açacağı davanın, tenkis davasının özel bir türü olduğu görüşünde: Tuor und andere (n 9) 671; Breitschmid und andere (n 1) 50; Ayan (n 19) 189. Bu yönde: BGE 86 II 340. Mirasçılıktan çıkarılan mirasçının buradaki talep ve dava hakkının, tenkis talep ve davasına yakınlık gösterdiği, bu nedenle tenkis davası hakkındaki kanun hükümlerinin kıyas yolu ile burada da uygulanması gerektiği görüşünde: İmre ve Erman (n 17) 241.

¹⁴³ Breitschmid und andere (n 1) 50; Çabri (n 18) 285-286; Nar (n 141) 22-23.

¹⁴⁴ Hükümde her ne kadar mirasçılıktan çıkarılan itiraz ederse belirtilen sebebin varlığını ispatın, çıkarmadan yararlanan mirasçının yani sıra vasiyet alacaklısına düştüğü hükme bağlanmış olsa da öğretilde haklı olarak, vasiyet alacaklıları tereke üzerinde doğrudan doğruya hak sahibi olmayıp, sadece vasiyetin yerine getirilmesini talep etme hakkına sahip olduklarından, vasiyet alacaklılarının mirasçılıktan çıkarmadan yararlanmalarının mümkün olmadığı ileri sürülmektedir. Çabri (n 18) 283. Ayrıca bkz Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 316. Mirasbırakanın tasarruf oranının artması nedeniyle mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan vasiyet alacaklılarının da dava edilmesi gerektiği görüşünde: Oğuzman (n 16) 259. Ayrıca bkz Yağcı (n 11) 426 dn 19.

¹⁴⁵ Yargıtay ise bu davanın sadece çıkarmadan yararlanan mirasçılara değil, tüm mirasçılara karşı açılması gerektiğine ilişkin kararlar vermiştir. Birçok karar için: HGK, 2161/445, 21.05.1997. Öğretilde bu görüşte: İmre ve Erman (n 17) 242. Ayrıca bkz ve karş Yağcı (n 11) 427 vd.

¹⁴⁶ Birçok karar için: Yargıtay 3 HD, 5263/670, 03.02.2020.

¹⁴⁷ Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 15-16; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 2; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 180; Serozan (ve Engin) (n 18) 404. Kanun koyucunun burada TMK m 6’daki kuraldan ayırdığı görüşünde: Ali İhsan Özüğür, ‘Miras Hakkından İskat’ (1996) 53 (3) ABD 346, 352; Köprülü (n 4) 288; Güvenç (n 20) 673.

¹⁴⁸ Dural ve Öz (n 4) 215. Ayrıca bkz Güvenç (n 20) 672.

¹⁴⁹ Anılan hüküm: “*Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflâs hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemededen aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler.*” şeklindedir.

¹⁵⁰ Ali Ahmet Genç, ‘Saklı Paylı Mirasçılardan Alacaklılarının ve İflas İdaresinin Tenkis Davası Açma Hakkı (TMK m. 562)’ (2020) 28 (2) SÜHFD 511, 513-514; Öztan, *Miras* (n 9) 116; Kılıçoğlu, *Miras* (n 16) 185.

C. Mirasbırakanın Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebebinde Yanılma

Ölüme bağlı tasarruflar için geçerli olan iptal sebepleri TMK m 557'de sayılmıştır (ZGB Art 519-520). Buna göre tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa ya da yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa yahut tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise veyahut tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa tasarrufun iptali için dava açılabilir. Bu hükmün mirasçılıktan çıkarma tasarrufu için de geçerli olduğu ve mirasçının bu hükme dayanarak mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun iptalini sağlayarak tüm miras payını elde edebileceği açıktır^{151,152}.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu yanılma sonucu yaptığında, tasarrufun iptali için dava açılacağı TMK m 557 b 2'de belirtilmiş olduğu hâlde, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya yönelik tasarrufu çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yaptığı hâllerde tasarrufun geçersiz olduğu TMK m 512/3'de de ayrıca belirtilmiştir. Bir an için bu meselenin TMK m 557 b 2'nin yanı sıra TMK m 512/3'de de ayrıca düzenlenmesinin nedeninin, TMK m 512/3'de yanılmanın *açık bir yanılma* olmasını araması olduğu akla gelebilir¹⁵³. Ancak iki taraflı işlemlerin aksine korunması gereken bir muhatap olmadığı için saikte yanılma dâhil tüm yanılma hâllerinin vasiyetnamenin iptaline neden olabileceği¹⁵⁴ düşünülünce, TMK m 512/3'de yer alan *açık* sözcüğünün özel bir önem taşımadığı ortaya çıkmaktadır¹⁵⁵. Öğretide burada *açık* sözcüğüne yer verilmesinin bir redaksiyon hatası olduğu belirtilmektedir¹⁵⁶. Kanaatimizce bu meselenin TMK m 557 b 2'nin yanı sıra TMK m 512/3'de de ayrıca düzenlenmiş olmasının nedeni, tasarrufun mirasçılıktan çıkarma sebebi hakkında düşülen bir yanılma yüzünden yapıldığı hâllerde, sebebin tasarrufta belirtilmemesinin veya varlığının ispat edilememesinin aksine, tasarrufun mirasçının saklı payı dışında yerine getirilmeyip, tamamen geçersiz olduğunu vurgulamaktır¹⁵⁷.

¹⁵¹ Tuor und andere (n 9) 671 fn 90; Breitschmid und andere (n 1) 51; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 3; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 3; Oğuzman (n 16) 258-259; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 317; Dural ve Öz (n 4) 213, 214; Bu yönde: Yargıtay 3 HD, 3523/4550, 04.04.2017.

¹⁵² Aslında mirasçılıktan çıkarma sebebinin tasarrufta gösterilmemesinin tasarrufun şekle aykırı olduğu, gösterilen sebebin mirasçılıktan çıkarma için yeterli olmamasının ise tasarrufun hukuka aykırı anlamına geldiği, ancak TMK m 512/3 gereği bu hâllerde tasarrufun tümünden iptal edilmeyerek mirasçılıktan çıkarılanın sadece saklı payını alabileceği görüşünde: Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 9. Haklı olarak, mirasçılıktan çıkarma sebebinin tasarrufta gösterilmemesinin veya gösterilen sebebin mirasçılıktan çıkarma için yeterli olmamasının mirasçılıktan çıkarmaya özgü şekil eksikliği olarak nitelendirilemeyeceği, zira bunların maddi hukuka ilişkin şartlar olduğu görüşünde: Dural ve Öz (n 4) 213.

¹⁵³ Ayrıca bkz Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 179.

¹⁵⁴ Daniel Abt, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016) Art 469 ZGB N 3; Tuor und andere (n 9) 644; Breitschmid und andere (n 1) 51; Fankhauser, *CHK* (n 6) Art 519 ZGB N 3; Susanne Marxer, in *Orell Füssli Kommentar: ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 469 ZGB N 3; Weimar, *BK* (n 3) Art 469 ZGB N 22; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 317; Öztan, *Miras* (n 9) 227; Serozan (ve Engin) (n 18) 302 vd. Bu yönde: BGE 5A_323/2013 23.08.2013.

¹⁵⁵ Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 317; Dural ve Öz (n 4) 214. Ayrıca bkz Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 3; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 3. Karş Gönensay ve Birsen (n 25) 64.

¹⁵⁶ Tuor und andere (n 9) 671 fn 89.

¹⁵⁷ Serozan'a göre ise mirasçılıktan çıkarmada iptal nedeni olarak sadece yanılmanın anılmasının nedeni, hem bu hâlin en yaygın iptal nedenini oluşturması hem de tenkis davası ile aradaki ispat yükü farkının vurgulanmasıdır. Serozan (ve Engin) (n 18) 404.

Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma sebebi hakkında düştüğü yanılma nedeniyle açılacak iptal davasının, bu çıkarmadan yararlanan mirasçılara karşı açılması gerekir^{158,159}. Bu davada mirasbırakanın sebep hakkında yanılmış olduğunu, mirasçılıktan çıkarılan davacı ispat etmek zorundadır¹⁶⁰.

Mirasbırakanın sebep hakkında yanılması (veya aldatılması) nedeniyle mirasçılıktan çıkarma işlemini yaptıktan sonra bu yanılmayı (veya aldatmayı) öğrenmiş olduğu hâlde tasarruftan dönmemesinin hukuki sonucunun ne olacağına da değinilmelidir. İrade sakatlığı başlıklı TMK m 504/1’de mirasbırakanın yanılarak yaptığı ölüme bağlı tasarrufun geçersiz olduğu, ancak mirasbırakan yanıldığını (veya aldatıldığını) öğrendiği andan başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde artık tasarrufun geçerli sayıldığı hükme bağlanmıştır (ZGB Art 469/2). Kanaatimizce bu hükmün mirasçılıktan çıkarmada uygulanabilmesi mümkün değildir¹⁶¹. Zira mirasbırakanın saklı paylar üzerinde tasarruf etme hakkı kural olarak bulunmamaktadır. Bu nedenle mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkarma sebebi hakkında yanıldığını (veya aldatıldığını) öğrenmesine rağmen bu tasarruftan dönmediği hâllerde, mirasçının sadece saklı payı ile yetinmesini arzuladığı sonucuna varılabilir. Mirasçının açtığı davada, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma sebebi hakkında yanıldığını (veya aldatıldığını) ispatlaması yeterlidir. Daha sonra davalı taraf, mirasbırakanın yanıldığını (veya aldatıldığını) öğrendiği hâlde tasarruftan dönmediğini ispat edebilirse mirasçı sadece saklı payını elde edebilir. Ancak mirasçılıktan çıkarma sebebi mevcut olduğu hâlde, mirasbırakan korkutulmuş veya zorlanarak mirasçılıktan çıkarma işlemini yapmış ve korkutma ve zorlamanın etkisinden kurtulduğu andan başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmemişse bu tasarrufun TMK m 504/1 uyarınca geçerli olduğu söylenebilir. Zira bu durumda ortada geçerli bir mirasçılıktan çıkarma sebebi bulunmaktadır¹⁶².

TMK m 504/2’de ölüme bağlı tasarrufta kişinin veya şeyin belirtilmesinde açık yanılma hâlinde, mirasbırakanın gerçek arzusu kesin olarak tespit edilebilirse tasarrufun bu arzuya göre düzeltileceği hükme bağlanmıştır (ZGB Art 469/3). Buna göre Taner ve Tamer isimlerini taşıyan iki çocuğu olan mirasbırakan, kendisini zehirleyerek öldürmeye teşebbüs ettiği sabit olan oğlu Taner’i mirasçılıktan çıkarmak isterken, yanlışlıkla Tamer’i mirasçılıktan çıkarttığını belirtmişse bu tasarrufun aslında Taner hakkında yapıldığı söylenebilir¹⁶³. Ancak bu suçun faili gerçekte

¹⁵⁸ Dural ve Öz (n 4) 214; Öztan, *Miras* (n 9) 155. Ayrıca bkz Serozan (ve Engin) (n 18) 405. Davanın çıkarmadan yararlanan mirasçı ve vasiyet alacaklılarına karşı açılması gerektiği görüşünde: Yağcı (n 11) 447.

¹⁵⁹ Yargıtay, bu davanın sadece çıkarmadan yararlanan mirasçılara değil, tüm mirasçılara karşı açılması gerektiğine ilişkin kararlar vermiştir. Birçok karar içinden: Yargıtay HGK, 2888/306, 09.04.1997. Öğretide bu görüşte: Antalya, *Miras* (n 32) 260. Ayrıca bkz Kılıçoğlu, ‘Mirastan İskat’ (n 124) 48 vd. Ayrıca bkz ve karşı Yağcı (n 11) 450.

¹⁶⁰ Breitschmid und andere (n 1) 51; Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 11, 14; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 479 ZGB N 3; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 5; Dural ve Öz (n 4) 214; Serozan (ve Engin) (n 18) 404; İmre ve Erman (n 17) 243.

¹⁶¹ Karş Yağcı (n 11) 306.

¹⁶² Ayrıca bkz Yağcı (n 11) 436-437.

¹⁶³ Yağcı (n 11) 305.

Tamer olduğu hâlde, mirasbırakan failin Taner olduğunu zannederek çıkarma tasarrufunda bulunmuşsa TMK m 504/2 uygulanamaz. Zira mirasbırakanın gerçekte kimin fail olduğunu bilseydi, onun hakkında mirasçılıktan çıkarma işlemini yapip yapmayacağını tespit edilebilmesi çoğu zaman mümkün değildir¹⁶⁴.

Son olarak, mirasçılıktan çıkarılan kişinin tenkis davası açmadığı hâllerde, bu kişinin alacaklılarının veya iflas idaresinin bu davayı açabileceği açıkça hükme bağlandığı hâlde (TMK m 562/2), yanılma nedeniyle açılacak iptal davası bakımından benzeri bir düzenlemeye yer verilmediğine değinilmelidir. Bu yüzden mirasçılıktan çıkarılan kişinin alacaklılarının veya iflas idaresinin iptal davası açamayacağı ileri sürülmektedir¹⁶⁵. Buna karşı, mirasçılıktan çıkarılanın iptal davası açmaması hâlinde, alacaklılarının ve iflas idaresinin alacaklarıyla sınırlı olarak ve saklı payı aşmayacak şekilde tenkis davası açabilecekleri de savunulmaktadır¹⁶⁶.

D. Affin Cezai Mirasçılıktan Çıkarmaya Etkisi

Mirasbırakan, mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufundan, daha sonra yapacağı bir ölüme bağlı tasarruf ile her zaman dönebilir¹⁶⁷. Ancak mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarrufundan başka bir ölüme bağlı tasarruf yaparak dönmeksizin, mirasçılıktan çıkarılan kişiyi affetmesinin yaratacağı hukuki sonuçlar Kanun'da açıkça düzenlenmediği gibi, bu hususta öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır.

Bu husustaki bir görüşe göre ölüme bağlı bir tasarrufta açıklanmayan af, mirasçılıktan çıkarma tasarrufunun geçerliliğini etkilemez¹⁶⁸. Bu görüşteki bazı yazarlara¹⁶⁹ göre burada bir kanun boşluğu değil, olumsuz bir çözüm bulunmaktadır. Zira mirastan yoksunluğun, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkacağı açıkça hükme bağlandığı hâlde (TMK m 578/2, ZGB Art 540/2), mirasçılıktan çıkarma bakımından benzeri bir hükme yer verilmesi, ZGB hazırlanırken tartışılıp reddedilmiştir¹⁷⁰. Mirastan yoksunluğun herhangi bir şekle bağlı olmaması, mirasçılıktan çıkarmanın ise ölüme bağlı tasarruf şeklinde yapılması zorunluluğu karşısında, mirasçılıktan

¹⁶⁴ Yağcı (n 11) 441 dn 63. Gerçi söz konusu örnek bakımından, bu durumda da TMK m 578/1 b 1 gereği mirastan yoksunluk gündeme gelir.

¹⁶⁵ Weimar, *BK* (n 3) Art 479 ZGB N 12; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 180; İmre ve Erman (n 17) 243, dn 29; Serozan (ve Engin) (n 18) 403; Şener 'Iskat' (n 20) 101. Bu yönde: 2. HD 17.07.1977 E: 2878 K: 4136. Bu görüşteki Şener'e göre bu hükümden mirasçılıktan çıkarılan kişinin alacaklılarına veya iflas idaresine sadece tenkis davası açma hakkı verilmiştir. İstisnai nitelikteki bu hükmü genişleterek, bunların iptal davası da açabileceğini kabul etmek uygun değildir. Bunun hâkim görüş olduğu hususunda bkz Cem Baygın, *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2005) 172.

¹⁶⁶ Çabri (n 18) 877.

¹⁶⁷ Tuor und andere (n 9) 670; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 7; Köprülü (n 4) 289.

¹⁶⁸ İmre ve Erman (n 17) 239; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 176; Oğuzman (n 16) 260-261; Antalya, *Miras* (n 32) 260, 261; Çakın (n 30) 535 (karş 529); Şener, 'Iskat' (n 20) 86-87; Özüğür (n 147) 348. Bunun hâkim görüş olduğu hususunda bkz Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 7.

¹⁶⁹ Antalya, *Miras* (n 32) 261.

¹⁷⁰ Markus Reber und Christoph Humi, in *Berner Kommentar Band/Nr. Materialien, Die Erläuterungen von Eugen Huber, Text des Vorentwurfs von 1900 Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Materialien zum Zivilgesetzbuch*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2007), N 988.

çıkarmasının ölümüne bağlı bir tasarrufta açıklanmayan afla ortadan kalkmayacağını kabul edilmesi gerektiği de belirtilmektedir¹⁷¹. İsviçre Federal Mahkemesinin¹⁷² ve Yargıtayın¹⁷³ da bu görüş doğrultusunda vermiş olduğu kararlar bulunmaktadır.

Bu husustaki bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise ölümüne bağlı bir tasarrufta açıklanmayan af, mirasçılıktan çıkarmayı ortadan kaldırmasa da, mirasçılıktan çıkarılana tenkis davası açarak ve bu davada affedildiğini ispatlayarak¹⁷⁴ saklı payını elde etme hakkı verir¹⁷⁵. Gerçekten de bu tür bir af, mirasçı ile mirasbırakan arasında kopmuş olan aile bağlarının yeniden tesis edildiğini ve dolayısıyla mirasçılıktan çıkarma sebebinin ortadan kalktığını gösterir.

Mirasbırakanın mirasçılığı affettikten sonra mirasçılıktan çıkarma işlemini yaptığı hâllerde ise bu af aile bağlarının kopmadığını gösterdiğinden, TMK m 512/3 gereği tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilmelidir¹⁷⁶.

Öğretide, mirasbırakanın, mirasçılıktan çıkardığı kişi lehine vasiyet yoluyla kazandırmada bulunabileceği¹⁷⁷ veya bu kişiyi mirasçı olarak atayabileceği¹⁷⁸ belirtilmektedir. Kanaatimizce bu tür tasarrufların mirasçılıktan çıkarma bakımından af anlamına gelip gelmediğinin üzerinde titizlikle durulmalıdır¹⁷⁹.

¹⁷¹ Özüğür (n 147) 348.

¹⁷² BGE 55 II 164; BGE 73 II 208.

¹⁷³ Yargıtay 2 HD, 7414/10276, 07.01.1997.

¹⁷⁴ Breitschmid und andere (n 1) 47, 51; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 23 - Art 479 ZGB N 14; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 479 ZGB N 5.

¹⁷⁵ Tuor und andere (n 9) 670; Breitschmid und andere (n 1) 47; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 22-23; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 7 - Art 479 ZGB N 4, 50; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 318; Dural ve Öz (n 4) 216; Öztan, *Miras* (n 9) 147-148, 152; Yağcı (n 11) 388; Tongsir (n 11) 257. Hatemi'ye göre ise koruyucu mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin “*Miras açıldığı zaman borç ödemededen aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.*” şeklindeki TMK m 513/2'deki kural örnek alınarak, mirasbırakanın cezai mirasçılıktan çıkarma tasarrufunu yaptıktan sonra mirasçılıktan çıkardığı kişiyi affetmesi durumunda, affedilenin mirasbırakanın ölümüyle yürürlüğe giren tasarrufun hatalı olduğu gerekçesiyle dava açabileceği kabul edilmelidir. Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2014) 115. Serozan'da bu hükme değinmesinin yanı sıra, TMK m 544 ve 578/2'deki hükümlere de değinerek, affin mirasçılıktan çıkarmayı tamamen ortadan kaldırması gerektiğini ileri sürmektedir. Serozan (ve Engin) (n 18) 403.

¹⁷⁶ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 21 - Art 479 ZGB N 10; Oğuzman (n 16) 260 dn 582a. Ayrıca bkz Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 7; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 7.

¹⁷⁷ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 17 - Art 478 ZGB N 5; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 478 ZGB N 1; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 4; Öztan, *Miras* (n 9) 149; İmre ve Erman (n 17) 240. Bu yönde: Yargıtay 3 HD, 3523/4550, 04.04.2017. Akla yakın olmamakla beraber böyle bir tasarrufun mümkün ve geçerli olduğu görüşünde: Şener 'İskat' (n 20) 99.

¹⁷⁸ Tuor und andere (n 9) 671; Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 17 - Art 478 ZGB N 5; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 478 ZGB N 1; Bürgi, *OFK* (n 14) Art 477 ZGB N 4; İmre ve Erman (n 17) 238.

¹⁷⁹ Ayrıca bkz Ergüne (n 126) 171-172; İmre ve Erman (n 17) 240. Mirasçılıktan çıkarılan kişi lehine daha sonra yapılan tasarrufların af anlamına gelmeyeceği görüşünde: Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 25.

E. Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebeplerinin Mirastan Yoksunluk (Mahrumiyet) Sebepleri Karşısındaki Durumu

TMK m 578/1'de (ZGB Art 540/1) 4 bent hâlinde sınırlı bir şekilde sayılan¹⁸⁰ fiilleri işleyen kişilerin, mirasçı olamayacakları ve ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak edinemeyecekleri hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre mirasçı veya vasiyet alacaklısı olamayacak kişiler, mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs eden (b 1), mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getiren (b 2), mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayan ve engelleyen (b 3) ve mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıran veya bozan (b 4) kişilerdir.

Mirastan yoksunlukta failin, işlemiş olduğu fiil nedeniyle miras üzerinde herhangi bir hak elde etmesini engelleme amacı bulunduğundan, bu kurumla mirasçılıktan çıkarma arasında bir paralellik bulunmaktadır¹⁸¹. Mirasçılıktan çıkarma kurumunun yanında ayrıca mirastan yoksunluğun düzenlenmesinin nedeni, mirastan yararlanmaya layık olmayan kişinin, mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapma imkânına sahip olmadığı hâllerde miras üzerinde herhangi bir hak elde etmesini engellemektir¹⁸². İşte bu nedenle mirastan yoksunluğun cezai mirasçılıktan çıkarmayı tamamladığı belirtilmektedir¹⁸³. Gerçi mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldürmeye teşebbüs etme hâlinde mirasbırakan faili mirasçılıktan çıkarma imkânını elde etmiş olabilir. Ancak kanun koyucu bu hâlde mirasbırakanın iradesini açıklayıp açıklamadığı ile ilgilenmeksizin sadece fiili nazara alarak, bu fiile doğrudan mirastan yoksunluk sonucunu bağlamıştır¹⁸⁴.

Mirastan yoksunluk ile mirasçılıktan çıkarmanın amaçları arasında bir paralellik olsa da, bu iki kurum arasında önemli farklar da bulunmaktadır. Mirasçılıktan çıkarma için mirasbırakanın bu yönde ölüme bağlı bir tasarruf yapması gerekirken, mirastan yoksunluk için herhangi bir tasarruf yapması gerekmez; sebep gerçekleşince

¹⁸⁰ Wildisen, *CHK* (n 29) Art 540 ZGB N 1; Hrubesch-Millaue, *OFK* (n 53) Art 540 ZGB N 8; Gönensay ve Birsan (n 25) 192, 193; Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 533. Burada her ne kadar sınırlı bir sayım yapılmış olsa da, “*Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.*” şeklindeki TMK m 2/2’den yararlanarak, mirasbırakanın mirasından yararlanmaya layık olmayan kişilerin de mirastan yoksun oldukları sonucuna varılabileceği görüşünde: (Serozan ve) Engin (n 18) 467, 470. Ayrıca bkz Tuor und andere (n 9) 711 fn 11; Yağcı (n 11) 60.

¹⁸¹ Dural ve Öz (n 4) 368; İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 458; Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 445. Gerek mirasçılıktan çıkarmanın gerekse mirastan yoksunluğun medeni hukuk cezası niteliğinde olduğu görüşünde: M Tark Güleriyev ve Ayça Zorluoğlu Yılmaz A, ‘Bir Anglo - Amerikan Hukuku Müessesesi Olarak Cezalandırıcı Tazminatın [Punitive Damages] Bazı Türk Hukuk Müesseseleri İle Mukayesesi’ (2019) 31 (141) TBBD 325, 357; Serozan (ve Engin) (n 18) 398; Şakir Berki, *Miras* (n 14) 49.

¹⁸² Tuor und andere (n 9) 710; Hrubesch-Millaue, *OFK* (n 53) Art 540 ZGB N 3-4; Dural ve Öz (n 4) 368-369; (Serozan ve) Engin (n 18) 464-465; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 219; İmre ve Erman (n 17) 290-291; Çubukgil, ‘Adi İskat’ (n 4) 446; Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 101.

¹⁸³ Kocayusufpaşaoğlu (n 13) 532; (Serozan ve) Engin (n 18) 465; Antalya, *Miras* (n 32) 378.

¹⁸⁴ Tuor und andere (n 9) 710; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 218-219; (Serozan ve) Engin (n 18) 465, 469.

fail kanun gereği (kendiliğinden) mirastan yoksun olur¹⁸⁵. Bu yönüyle mirastan yoksunluğun mirasçılıktan çıkarmadan daha önemli olduğu ve mirasçılıktan çıkarmayı güçlendirdiği ileri sürülmektedir¹⁸⁶.

Mirasçılıktan çıkarma sadece saklı paylı mirasçılar için söz konusu olduğu hâlde, mirastan yoksunluk saklı paylı olsun olmasın tüm kanuni mirasçıların yanı sıra atanmış mirasçıların ve hatta vasiyet alacaklılarının mirastan hak elde etmesine engel olur¹⁸⁷. Bu yönüyle mirasçılıktan çıkarma, mirastan yoksunluktan daha dardır. Fiilin işlendiği kişi bakımından ise mirastan yoksunluk mirasçılıktan çıkarmadan daha dardır. Ağır suçun mirasbırakanın yakınlarına karşı işlenmesi ya da mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüğün ağır bir şekilde ihlal edilmesi dahi mirasçılıktan çıkarma için yeterliyken, mirastan yoksunluk için TMK m 578/1’de belirtilen fiillerden birinin mutlaka mirasbırakana karşı işlenmesi gerekir¹⁸⁸.

Mirasçılıktan çıkarma ile mirastan yoksunluk arasındaki bir diğer fark da af yönündendir¹⁸⁹. TMK m 578/2’de mirastan yoksunluğun mirasbırakanın affıyla ortadan kalktığı açıkça belirtilmiştir¹⁹⁰. Mirasçılıktan çıkarmada bu şekilde açık bir hüküm bulunmadığı gibi, konu öğretide de tartışmalıdır¹⁹¹. Nihayet mirasçılıktan çıkarma sebeplerine ilişkin TMK m 510’da oldukça geniş ve esnek nitelikteki bir hüküm olduğu hâlde, yoksunluk sebepleri TMK m 578/1’de daha dar bir şekilde sayılmıştır¹⁹².

Kasten ve hukuka aykırı olarak mirasbırakanı öldürmeye teşebbüs etmek, TMK m 510 b 1’e göre bir mirasçılıktan çıkarma sebebi olduğu hâlde bu fiil, TMK m 578/1 b 1’de mirastan yoksunluk sebebi olarak da gösterilmiştir. Bu tür bir fiile maruz kalan mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarruf yapma imkânından yoksun olabileceği gerekçesiyle bu fiilin ayrıca mirastan yoksunluk sebebi olarak da düzenlenmesinin isabetli olduğu belirtilmektedir. Ancak bu tür bir fiile maruz kalan mirasbırakanın, faili mirasçılıktan çıkarma imkânı olduğu hâlde bunu yapmamasının, mirastan yoksunluk bakımından af anlamına gelip gelmeyeceğinin üzerinde ayrıca durulması gerektiği de belirtilmektedir¹⁹³. Kanaatimizce mirasbırakanın faili mirasçılıktan çıkarma imkânı olduğu hâlde sırf bunu

¹⁸⁵ Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 16; Hrubesch-Millaue, *OFK* (n 53) Art 540 ZGB N 4; Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 102.

¹⁸⁶ Kocayusufoğlu (n 13) 532; Dural ve Öz (n 4) 369. Ayrıca bkz Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 101.

¹⁸⁷ Oğuzman (n 16) 317 dn 31; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 219; Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 102.

¹⁸⁸ Hrubesch-Millaue, *OFK* (n 53) Art 540 ZGB N 4; Dural ve Öz (n 4) 369; Yağcı (n 11) 62.

¹⁸⁹ İnan, Ertaş ve Albaş (n 7) 458; Kılıçoğlu, *Miras* (n 16) 263; Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 115.

¹⁹⁰ Mirasbırakanın aften dönemeyeceği, ancak mirasçılıktan çıkarma imkânına başvurabileceği görüşünde: İmre ve Erman (n 17) 296; Köprülü (n 4) 355; Oğuzman (n 16) 318. Kanaatimizce bir olay hem mirastan yoksunluk hem de mirasçılıktan çıkarma sebebiye ve mirasbırakan bu olayın failini affettikten sonra, aynı olaya dayanarak mirasçılıktan çıkarma işlemini yapmışsa mirasçı, TMK m 512/3 gereği saklı payını talep edebilmelidir. Zira mirastan yoksunluğu ortadan kaldıran affın mirasçılıktan çıkarma için de geçerli olduğu kabul edilmeli ve mirasbırakanın affettiği fail hakkında sonradan mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunduğu sonucuna varılmalıdır.

¹⁹¹ Bkz IV. D)

¹⁹² İmre ve Erman (n 17) 291; Köprülü (n 4) 353-354; Oğuzman (n 16) 317 dn 31.

¹⁹³ Dural ve Öz (n 4) 371.

yapmamış olmasının, mirastan yoksunluk bakımından af anlamına geldiği söylenemez. Zira daha önce de belirtildiği üzere, kanun koyucu bu hâlde mirasbırakanın iradesini açıklayıp açıklamadığı ile ilgilenmeksizin sadece fiili nazara alarak, bu fiile doğrudan mirastan yoksunluk sonucunu bağlamıştır. Ancak mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma işlemi yapması hâlinde bu iradesine üstünlük tanınarak mirasçı hakkında yoksunluk hükümleri değil, mirasçılıktan çıkarma hükümleri uygulanmalıdır¹⁹⁴.

Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirme diğer bir deyişle mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini kaybetmesine yol açma da yoksunluk sebeplerinden biridir (TMK m 578/1 b 2). Bu durumda önemli olan, ehliyet kaybının mirasbırakanın öldüğü ana kadar devam etmiş olmasıdır. Mirasbırakan iyileştikten sonra faili mirasçılıktan çıkarabileceği ya da lehine yaptığı ölüme bağlı tasarrufu geri alabileceği için, ehliyet kaybının geçici olması yoksunluk sebebi oluşturmaz¹⁹⁵. Ancak mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini geçici olarak kaybetmesine neden olan fiil, aynı zamanda bir mirasçılıktan çıkarma sebebi ise bu yönde bir tasarrufun yapılabilmesi mümkündür. Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetini geçici olarak kaybetmesi hâlinde, iyileştirdikten sonra buna sebep olan faili mirasçılıktan çıkarmamasının ya da daha önce bu fail lehine yaptığı ölüme bağlı tasarrufları geri almamasının, büyük bir ihtimalle faili affettiği anlamına geldiği belirtilmektedir¹⁹⁶. Ancak mirasbırakanın geçici olarak fiil ehliyetini kaybetmesine neden olan fiil, öldürme teşebbüsü ise failin zaten kendiliğinden mirastan yoksun olduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

F. Mirasçılıktan Çıkarma Sebeplerinin veya Bunlara Benzer Sebeplerin Gerçekleşmesinin Yarattığı Diğer Sonuçlar

Mirasçılıktan çıkarma sebepleri, miras sözleşmesinden tek taraflı olarak dönmeye de imkân verir. Nitekim TMK m 546/2’de miras sözleşmesiyle mirasçı atanan veya kendisine belirli mal bırakılan kişinin, mirasbırakana karşı miras sözleşmesinin yapılmasından sonra mirasçılıktan çıkarma sebebi oluşturan davranışta bulunduğu ortaya çıkarsa mirasbırakanın, miras sözleşmesini tek taraflı olarak ortadan kaldırmaya hakkı vardır (ZGB Art 513/2). Hüküme sadece mirasbırakana karşı gerçekleştirilen davranıştan söz edildiği gerekçesiyle mirasbırakanın yakınlarına veya aile üyelerine karşı gerçekleştirilen fiillerin miras sözleşmesinden tek taraflı olarak dönme hakkı vermeyeceği ileri sürüldüğü¹⁹⁷ gibi,

¹⁹⁴ Yağcı (n 11) 211-212.

¹⁹⁵ Gönensay ve Birsen (n 25) 195; Ayiter ve Kılıçoğlu (n 2) 220; Şener ‘Mahrumiyet’ (n 26) 110.

¹⁹⁶ Dural ve Öz (n 4) 371.

¹⁹⁷ Pia Badertscher, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 513 ZGB N 7; Öztan, *Miras* (n 9) 265; İnan, Ertuş ve Albaş (n 7) 204 dn 152; Rona Serozan, *Sözleşmeden Dönme* (İÜHF Yayınları 1975) 335-336. Serozan’a göre ancak mirasbırakanın yakınına veya aile üyesine karşı işlenen fiilin mirasbırakana da yöneltilmiş sayılabileceği durumlarda miras sözleşmesi temelinden sarsıldığı için, mirasbırakanın dönme hakkına sahip olduğu kabul edilebilir.

bunun aksi de savunulmaktadır¹⁹⁸. Kanaatimizce burada miras sözleşmesi aracılığıyla lehine tasarrufta bulunulan kişi ile saklı paylı mirasçı arasında, miras dışı bırakarak cezalandırma bakımından bir paralellik kurulması amaçlandığından¹⁹⁹, sebeplerin daraltılması gerekmez²⁰⁰. Bu nedenle mirasbırakana karşı işlenen fiiller gibi, mirasbırakanın yakınlarına ve aile üyelerine karşı işlenen fiillerin de mirasbırakana miras sözleşmesinden tek taraflı olarak dönme hakkı verdiği kabul edilmelidir.

Mirasçılıktan çıkarma sebeplerinin miras hukuku dışında yarattığı bazı sonuçlar da vardır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 1493. maddesinin 4. fıkrasına göre hayat sigortalarında sigorta ettiren, lehtarını değiştirme hakkından vazgeçerek poliçeyi lehtara teslim etmişse artık bu lehtarını değiştiremez. Ancak lehtarın mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini gerçekleştirmesi, sigorta ettirene lehtarını değiştirme hakkı tanyan istisnai hâllerden biridir.

Mülga Türk Kanunu Medenisi'nde evlatlık ilişkisinin, evlatlığın mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden birini gerçekleştirmesi hâlinde, evlat edinenin talebi üzerine mahkeme kararı ile kaldırılabilceği hükme bağlanmıştı (m 258/1 c 2). Bu hüküm TMK'ya alınmamış olsa da, Türk Medeni Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 1. maddesinin ilk fıkrası gereği, TMK'nın yürürlüğe girmesinden önce kurulan evlatlık ilişkileri bakımından bu hükmün uygulanabilmesi mümkündür²⁰¹.

Erginlerin veya kısıtlıların evlat edinilmesinde evlat edinenin altsoyunun muvafakatinin alınması gerekir (TMK m 313). Ancak söz konusu altsoyun, evlat edinene karşı mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini gerçekleştirdiği hâllerde, artık muvafakatinin alınmasına gerek olmadığı kabul edilmelidir²⁰².

Bir kişinin mirasçılıktan çıkarılmasının veya en azından mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini gerçekleştirmesinin TMK m 364 uyarınca nafaka ödeme yükümlülüğünü etkileyip etkilemediği ise tartışmalıdır. Bu husustaki bir görüşe göre

¹⁹⁸ Weimar, BK (n 3) Art 513 ZGB N 9. Ayrıca bkz Mustafa Dural, *Miras Sözleşmeleri* (İÜHF Yayınları 1980) 238; İmre ve Erman (n 17) 179-180; Serozan (ve Engin) (n 18) 348.

¹⁹⁹ Kanun'un mirasçılıktan çıkarma sebeplerini miras sözleşmesinden dönme sebebi olarak belirlemekle miras sözleşmesiyle lehine tasarrufta bulunulan kişiyi bir tür sözleşmeden doğan saklı paylı mirasçı olarak kabul edip, bunlarla saklı paylı mirasçılar arasında bir paralellik kurduğu görüşünde: Dural (n 198) 231; Dural ve Öz (n 4) 120.

²⁰⁰ Miras sözleşmesi ile lehine tasarrufta bulunulan kişiden, saklı paylı mirasçıdan beklenen sadakatın beklenemeyeceği, bu nedenle miras sözleşmesinden dönme hakkı kullanılırken bu sebeplerin daha dar bir biçimde değerlendirilmesi gerektiği görüşünde: Serozan (ve Engin) (n 18) 348-349. Ayrıca bkz Serozan, *Dönme* (n 197) 335. Kanaatimizce mirasbırakanla miras sözleşmesiyle lehine tasarrufta bulunduğu kişi arasındaki bizzat kendi iradelerine dayanan bağ da yabana atılacak nitelikte değildir. Ayrıca bir mirasbırakanla saklı paylı mirasçısı arasındaki tek bağ, sırf kan bağına veya kâğıt üzerinde devam eden bir evliliğe dayanabilir. Öğretide de miras sözleşmesiyle lehine tasarrufta bulunulan kişinin, hangi nedene dayanarak saklı paylı mirasçılardan daha çok korunması gerektiğinin açıklanamayacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca bkz Dural (n 198) 238.

²⁰¹ Ersöz (n 15) 235-236 dn 265.

²⁰² Tuğçe Tekben ve Semih Yünlü, 'Erginlerin veya Kısıtlıların Evlat Edinilmesi' iç Hasan Erman ve diğerleri (edr) *Prof Dr Necla Giritlioğlu'na Armağan* (On İki Levha 2020) 559, 609; Tuba Birinci Uzun, 'Erginlerin veya Kısıtlıların Evlat Edinilmesinde Evlat Edinenin Altsoyunun Açık Muvafakatinin Bulunması Koşulu' (2017) 19 (Özel Sayı: Prof Dr Şeref Ertaş'a Armağan) DEÜHFD 535, 563-564.

mirasçılıktan çıkarmanın nafaka yükümlülüğüne herhangi bir etkisi yoktur²⁰³. Katıldığımız görüşe göre ise bir kişi, nafaka yükümlülerinden birine karşı mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini gerçekleştirmişse ilgili kişinin nafaka yükümlülüğü ortadan kaldırılabilmelidir²⁰⁴. Aslında mirasçılıktan çıkarma, çıkarana çıkarılan arasındaki soybağını etkilemediğinden²⁰⁵ ve mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin tasarruf, mirasbırakanın ölümünden sonra hüküm ve sonuç doğurabileceğinden²⁰⁶ bir an için, mirasçılıktan çıkarma işleminin yapıldığı hâllerde bile, çıkaranın çıkarılana karşı nafaka yükümlülüğünün devam etmesi gerektiği düşünülebilir. Ancak TMK m 365/3'de (ZGB Art 329/2) nafakanın yükümlülerin bir veya bir kaçından istenmesinin hakkaniyete aykırı olduğu hâllerde hâkimin, söz konusu kişilerin nafaka yükümlülüğünü azaltabileceği veya kaldırılabileceği hükme bağlanmıştır. İşte bu hükme göre mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini nafaka yükümlüsüne karşı gerçekleştirenin, daha sonra bu yükümlüden nafaka talep etmesinin hakkaniyete aykırı düşeceği söylenebilir. Öğretide bu hususta mirasçılıktan çıkarma sebepleri arasında bir ayırım yapılması gerektiği yönünde bir görüş de ileri sürülmektedir²⁰⁷. Buna göre mirasçının mirasbırakana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemiş olduğu hâllerde, nafaka yükümlüsü mirasbırakanın mahkemeden bu yükümlülüğün yerine getirilmemesini isteyebilmesi mümkündür. Ancak mirasçının mirasbırakana veya aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmediği tüm hâllerde, nafaka yükümlülüğünün ortadan kalktığını kabul etmek hakkaniyete uygun olmaz; ihlal edilen yükümlülüğün niteliğine bakmak gerekir. Kanaatimizce zaten aile hukukundan doğan yükümlülüklerin herhangi bir şekilde ihlal edilmesi değil, ağır bir şekilde ihlali mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak kabul edildiğinden, burada ayrıca böyle bir ayırım yapmaya gerek yoktur. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi ise bir kararında altsoyun üstsoya karşı yardım yükümlülüğü ile üst soyun altsoya karşı olan yardım yükümlülüğünün ahlaki, geleneksel ve toplumsal nedenlerinin farklı olduğu gerekçesiyle aile bağlarını sarsmış olması hâlinde bile, altsoyun üstsoya karşı olan nafaka yükümlülüğünün ortadan kaldırılamayacağına, ancak üstsoyun altsoya karşı olan nafaka yükümlülüğü bakımından aksinin söz konusu olabileceğine hükmetmiştir²⁰⁸. Kanaatimizce nafaka yükümlüleri arasında bu tür bir ayırım yapmak, adil değildir.

²⁰³ Cem Baygın, *Soybağı Hukuku* (On İki Levha 2010) 447-448; Şakir Berki, *Miras* (n 14) 42-43 dn 60. Ayrıca bkz Çubukçil, 'Hüküm ve Netice' (n 121) 596.

²⁰⁴ Mustafa Reşit Belgesay, *Türk Kanunu Medenisi Şerhi II Aile Hukuku* (3. Bası, İÜHF Yayınları 1952) 298; Ayşen Çilenti Konuralp, 'Türk-İsviçre Hukukunda Yardım Nafakası Yükümlülüğünün Hakkaniyete Aykırılık Nedeniyle Azaltılması veya Kaldırılması' (2020) 22 (2) DEÜHFD 1021, 1046-1047; Barış Demirsatan, 'Yoksulluğa Karşı Bir Tedbir Olarak Yardım Nafakası (MK m. 364-366)' iç 6. *Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali, Yoksulluk, Tebliğler* (On İki Levha 2017) 69, 70; Ayrıca bkz Roland Fankhauser, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 329 ZGB N 2; Tuor und andere (n 9) 527; Bilge Öztan, *Aile Hukuku* (5. Bası, Turhan Kitabevi 2004) 707. Ayrıca bkz ve karşı Meltem Demiral, 'Aile Bağlarının Ortadan Kalktığı Hallerde Yardım Nafakası Talebinin Yerindeligi Hakkında Bir Yargıtay Karar İncelemesi' (2009) 11 (Özel Sayı: Prod. Dr. Bilge UMAR'a Armağan) 1111, 1332 vd.

²⁰⁵ Baygın, *Soybağı* (n 203) 448; Çabri (n 18) 271.

²⁰⁶ Demiral (n 204) 1133.

²⁰⁷ Selin Sert, 'Mirasçılıktan Çıkarmanın Nafaka Yükümlülüğüne Etkisi' (2015) 5 (16) TAAD 229, 241 vd.

²⁰⁸ 22.01.2008 E: 19271 K: 860.

Mirasçılıktan çıkarılan veya mirasçılıktan çıkarılmış olmasa da mirasçılıktan çıkarma sebeplerinden herhangi birini gerçekleştiren kişinin ise diğer koşulların da mevcut olması hâlinde mirasbırakana (sağlığında) nafaka ödemesi gerektiği kabul edilmelidir²⁰⁹.

Mirasçılıktan çıkarma sebeplerine benzer sebeplerin bağışlama sözleşmesi bakımından üstlendiği roller de mevcuttur²¹⁰. Nitekim TBK m 295’de bağışlananın, bağışlayana veya yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlediği (b 1) ya da bağışlayana veya onun ailesinden bir kimseye karşı kanundan doğan yükümlülüklerine²¹¹ önemli ölçüde aykırı davrandığı (b 2) hâllerde bağışlayanın, elden bağışlamayı veya yerine getirdiği bağışlama sözünü geri alabileceği ve bağışlananın istem tarihindeki zenginleşmesi ölçüsünde, bağışlama konusunun geri verilmesini isteyebileceği hükme bağlanmıştır. TBK m 296/1 b 1’de ise bu sebeplerin mevcut olduğu hâllerde bağışlama sözü verenin, sözünü geri alabileceği ve onu ifadan kaçınabileceği düzenlenmiştir²¹².

Mirasçılıktan çıkarma sebeplerine benzer sebeplerin kamu hukukuna ilişkin haklar bakımından üstlendiği roller de bulunmaktadır. Nitekim Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 56. maddesinin ilk fıkrası: “Ölen sigortalının hak sahiplerinden; a) ... b) Kendisinden aylık bağlanacak sigortalıya veya geliri ya da aylık bağlanmamış olan sigortalıya veya hak sahibine karşı ağır bir suç

²⁰⁹ Demirsatan (n 204) 70-71. Ayrıca bkz ve karşı Sert (n 207) 241.

²¹⁰ Aydın Zevkililer ve K Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (12. Bası, Turhan Kitapevi 2013) 181; Çiğdem Mine Yılmaz, ‘Türk Hukukunda Yerine Getirilmiş Bağışlamanın Geri Alınması ve BGB. 313. Çerçevesinde Alman Federal Yüksek Mahkeme Kararının Düşündürdükleri’ (2019) 10 (2) İÜHFD 712, 717. Ayrıca bkz ve karşı Weimar, *BK* (n 3) Art 477 ZGB N 4; Wildisen, *CHK* (n 29) Art 477 ZGB N 2; Fahrettin Aral ve Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (9. Bası, Yetkin 2012) 204-205; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (7. Bası, Yetkin 2019) 301; Yargıtay 1 HD, 569/1174, 26.02.2018.

²¹¹ Burada “kanundan doğan yükümlülükler” ifadesi kullanılmış olsa da, Kaynak Kanun’un Almanca metninde (OR Art 249 Ziff 2) (aynen TMK m 510 b 2’de olduğu gibi) “aile hukukundan doğan yükümlülükler” ifadesi kullanılmıştır. Ancak öğretilde, kanundan doğan yükümlülüklerin başında aile hukukuna ilişkin kanuni yükümlülükler gelse de, aile hukukundan doğmayan farklı kanuni yükümlülüklerin bulunabileceği de savunulmaktadır. Eren (n 210) 303-304. Kanaatimizce TBK m 295 b 2’de geçen “kanundan doğan yükümlülükler” ifadesinin, “aile hukukundan doğan yükümlülükler” şeklinde anlaşılması daha isabetli olur. Zira bu mesele ile ilgili olarak Kaynak Kanun’un Fransızca metninde “kanundan doğan yükümlülükler” ifadesi kullanılmış olsa da, İsviçre hukukunda bu hâllerde “aile hukukundan doğan yükümlülüklerin” söz konusu olduğu tereddütsüz kabul edilmektedir. Theo Guhl und andere, *Das Schweizerische Obligationenrecht* (9. Auflage, Schulthess 2000) 402; Claire Huguenin, *Obligationenrecht - Allgemeiner und Besonderer Teil* (Schulthess 2012) 781-782; Alfred Koller, *Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Band I, Die einzelnen Vertragsverhältnisse Art. 184-318 OR* (Stämpfli 2012) 160; Beat Schönenberger, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 1: Innominatkontrakte, Kauf, Tausch, Schenkung, Miete, Leihe Art. 184 318 OR*, Markus Müller-Chen und Claire Huguenin (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016) Art 249 OR, N 5; Denise Weingart, in *Orell Füssli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016) Art 249 OR N 12.

²¹² İsviçre hukukunda bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması sebeplerinin mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği ileri sürüldüğü gibi (Guhl und andere (n 211) 402; Koller (n 211) 160), bu sebeplerin mirasçılıktan çıkarma sebeplerine göre daha geniş kapsamlı ele alınması gerektiği de savunulmaktadır (Nedim Peter Vogt, in *BSK - Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt und Wolfgang Wiegand (hrsg) (2. Auflage, Helbing & Lichtenhahn 1996) Art 249 OR N 8; Weingart, *OFK* (n 211) Art 249 OR N 8). Bağışlamada, en fazla ağır suçtan veya aile hukukundan doğan yükümlülüğün ağır ihlalden etkilenenlerinin kapsamının makul bir şekilde genişletilebileceği de ileri sürülmektedir. Schönenberger, *CHK* (n 211) Art 249 OR, N 3. Mirasçılıktan çıkarma sebebi olan ağır suç ile bağışlamanın ve bağışlama sözünün geri alınması sebebi olan ağır suça ilişkin değerlendirmelerin her zaman aynı olmayacağı, zira bağışlayan ve bağışlanan arasında mirasbırakan ve saklı paylı mirasçı arasındaki kadar yoğun bir ilişki olmayabileceği görüşünde: Pekmez (n 46) 226-227.

işlediği veya bunlara karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi nedeniyle ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılıktan çıkarıldıkları hususunda kesinleşmiş yargı kararı bulunan kişilere gelir veya aylık ödenmez. Ödenmiş bulunan gelir ve aylıklar, 96 ncı madde hükümlerine göre geri alınır.” hükmünü içermektedir²¹³.

Sonuç

Cezai mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın Kanun’da belirtilen sebeplere dayanarak yapmış olduğu tek taraflı bir ölüme bağlı tasarruf ile saklı paylı bir mirasçısının saklı payını kısmen veya tamamen ortadan kaldırmasıdır. TMK m 510’da iki bent hâlinde kısaca belirtilen mirasçılıktan çıkarma sebepleri hakkında madde gerekçesinde dahi yeterli açıklama yapılmamıştır. Bu nedenle kimlerin mirasbırakanın yakını veya aile üyesi sayıldığı, hangi suçların ağır suç kapsamına girdiği ve aile hukukundan doğan yükümlülüklerin önemli ölçüde yerine getirilmemesinden ne anlaşılması gerektiği gibi meselelerde yargı kararlarına ve öğretiye başvurmak gerekir. Fakat bu meselelerle ilgili birbiriyle çelişen birçok yargı kararı bulunduğu gibi, öğretide de bir fikir birliği bulunmamaktadır.

Kanun koyucunun mirasbırakanın tasarruf özgürlüğünü genişletme yönündeki tavrı nazara alınarak, bu meselelerde daima mirasçılıktan çıkarmayı kolaylaştıran yoruma üstünlük tanınmalıdır. Bu esastan hareket ederek vardığımız sonuçları şu şekilde özetleyebilmemiz mümkündür. Mirasçı ile mirasbırakanın veya yakınının eşit kusurlu olduğu hâllerde, mirasbırakanın iradesine üstünlük tanınarak mirasçılıktan çıkarma işleminin geçerli olduğu kabul edilmelidir. Mirasçının, mağdurun mirasbırakanın yakını veya aile üyesi olduğunu bilmese dahi mirasçılıktan çıkarılabileceği benimsenmelidir. Henüz gerçekleşmemiş bir sebebin ileride gerçekleşmesi ihtimaline dayanarak mirasçılıktan çıkarma işleminin yapılması da mümkün olmalıdır.

Mirasçılıktan çıkarmanın TMK m 511’de belirtilen hüküm ve sonuçları doğurabilmesi için çıkarma sebebinin tasarrufta belirtilmesi gerekir. Aksi hâlde tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir. Mirasçılıktan çıkarılanın itiraz etmesi hâlinde, tasarrufta belirtilen sebebin varlığını ispat, çıkarmadan yararlanan mirasçılara düşer. Sebebin varlığının ispat edilemediği hâllerde de tasarruf, mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir. Tasarrufta gösterilen sebebin yeterli olmadığı hâllerde de aynı sonucun doğması gerekir. Ancak mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarmayı, çıkarma sebebi hakkında düştüğü bir yanılma yüzünden yaptığı hâllerde mirasçı, mirasbırakanın sebep hakkında yanılmış olduğunu ispatlayarak tüm miras payını elde edebilir (TMK m 512).

²¹³ Mirasçılıktan çıkarılan kişinin ölmesinin, hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanmasına engel olmayacağı görüşünde: Çiğdem Yorulmaz, ‘Ölüm Sigortası’ (2010) 68 (3) ABD 289, 292. Kanaatimizce bu hak sahipleri arasında ölen kişi hakkında mirasçılıktan çıkarma tasarrufunda bulunan bir kişinin olması da bu sonucu değiştirmez. Diğer bir deyişle ölen kişiyi daha önce mirasçılıktan çıkarana da ölüm aylığı bağlanabilir.

Mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma tasarrufundan başka bir ölüme bağlı tasarruf yaparak dönmeksizin mirasçılıktan çıkarılanı affetmesi hâlinde, çıkarılan, tenkis davası açarak ve bu davada affedildiğini ispatlayarak saklı payını elde edebilir. Mirasbırakanın mirasçiyı affettikten sonra mirasçılıktan çıkarma işlemini yaptığı hâllerde de tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilmelidir. Mirasbırakanın çıkardığı kişi lehine vasiyet yoluyla kazandırmada bulunması veya bu kişiyi mirasçı olarak ataması hâlinde, bu tasarrufların çıkarma bakımından af anlamına gelip gelmediğinin üzerinde titizlikle durulmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Abt D, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016).
- Aksu M, 'MK m. 181 II Hükmünün Gizli Bir Mirastan Yoksunluk Sebebi Olarak Değerlendirilmesi' *Prof Dr Hüseyin Hatemi'ye Armağan C 1* (Vedat 2009) 251-272.
- Antalya OG, *Mirastan Feragat Sözleşmesi* (Alkım 1999). [*Feragat*]
- Antalya OG, *Marmara Hukuk Yorumu C III, Miras Hukuku* (4. Bası, Seçkin 2019). [*Miras*]
- Aral F ve Ayrancı H, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (9. Bası, Yetkin 2012).
- Artuk ME ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükmümler* (13. Bası, Adalet 2019).
- Ayan M, *Miras Hukuku* (9. Bası, Seçkin 2016).
- Ayiter N ve Kılıçoğlu A, *Miras Hukuku* (2. Bası, Savaş 1991).
- Badertscher P, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Baydar U, *Türk Medeni Kanununa Göre Mirasçılıktan Çıkarma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İÜSBE 2005).
- Baygın C, *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2005).
- Baygın C, *Soybağı Hukuku* (On İki Levha 2010). [*Soybağı*]
- Belgesay MR, *Türk Kanunu Medenisi Şerhi II Aile Hukuku* (3. Bası, İÜHF Yayınları 1952).
- Berki AH, *Miras ve Tatbikat* (3. Bası, Yargıçoğlu Matbaası 1968).
- Berki Ş, 'Türk Medeni Kanununda Miras Hukukunun Esasları' (1971) 28 (1) AÜHFD 309-321.
- Berki Ş, *Miras Hukuku* (AÜHF Yayınları 1975). [*Miras*]
- Birinci Uzun T, 'Erginlerin veya Kısıtlıların Evlat Edinilmesinde Evlat Edinenin Altsoyunun Açık Muvafakatinin Bulunması Koşulu' (2017) 19 (Özel Sayı: Prof Dr Şeref Ertaş'a Armağan) DEÜHFD 535-572.
- Breitschmid P und andere, *Erbrecht* (Schulthess 2010).

- Bürği K, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Çabri S, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt - I* (On İki Levha 2018).
- Çağa T, 'Medenî Kanunumuzun Mahfuz Hisse Sistemi ve Mahfuz Hissenin Şartları' (1949) 15 (4) İÜHF 1021-1147.
- Çakın N, 'Türk Hukukunda Mirastan İskat İle İlgili Problemler' (1974) (3) ABD 523-536.
- Çakır AC, *Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı* (On İki Levha 2018).
- Çilenti Konuralp A, 'Türk-İsviçre Hukukunda Yardım Nafakası Yükümlülüğünün Hakkaniyete Aykırılık Nedeniyle Azaltılması veya Kaldırılması' (2020) 22 (2) DEÜHFD 1021-1051.
- Çubukgil R, 'Mirastan Adi İskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri' (1950) 7 (3) AÜHFD 441-467. ['Adi İskat']
- Çubukgil R, 'Medenî Kanunumuzda Mirastan Adi İskatın Hüküm ve Neticeleri' (1951) 8 (3) AÜHFD 595-609. ['Hüküm ve Netice']
- Demiral M, 'Aile Bağlarının Ortadan Kalktığı Hallerde Yardım Nafakası Talebinin Yerindeliği Hakkında Bir Yargıtay Karar İncelemesi' (2009) 11 (Özel Sayı: Prof. Dr. Bilge UMAR'a Armağan) 1111-1138.
- Demirsatan B, 'Yoksulluğa Karşı Bir Tedbir Olarak Yardım Nafakası (MK m. 364-366)' iç 6. *Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali, Yoksulluk, Tebliğler* (On İki Levha 2017) 69-99.
- Dural M, *Miras Sözleşmeleri* (İÜHF Yayınları 1980).
- Dural M ve Öz T, *Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku* (16. Bası, Filiz Kitabevi 2021).
- Ergüne MS, *Vasiyetnamenin Yorumu* (On İki Levha 2011).
- Eren F, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler* (7. Bası, Yetkin 2019).
- Ersöz O, 'Mirasçılıktan Cezalandırıcı Çıkarma' (2019) 7 (14) UMD 195-254.
- Fankhauser R, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016). [CHK]
- Fankhauser R, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016). [OFK]
- Genç AA, 'Saklı Paylı Mirasçılarının Alacaklılarının ve İflas İdaresinin Tenkis Davası Açma Hakkı (TMK m. 562)' (2020) 28 (2) SÜHFD 511-542.
- Göktürk HA, *Miras Hukuku* (Siyasi Bilgiler Okulu Neşriyatı 1937).
- Gönensay S ve Birsen K, *Miras Hukuku* (2. Bası, İÜHF Yayınları 1963).
- Guhl T und andere, *Das Schweizerische Obligationenrecht* (9. Auflage, Schulthess 2000).
- Güleryüz MT ve Zorluoğlu Yılmaz A, 'Bir Anglo - Amerikan Hukuku Müessesesi Olarak Cezalandırıcı Tazminatın [Punitive Damages] Bazı Türk Hukuk Müesseseleri İle Mukayesesi' (2019) 31 (141) TBB 325-362.
- Güvenç F, 'Mirastan İskata Karşı Açılacak Davanın Niteliği ve Bu Davadaki İspat Yükü' (1987) 61 (10-11-12) İBD 669-677.
- Hatemi H, *Miras Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2014).
- Hekim A ve Kaplan MB, 'Cezalandırıcı Tazminat ve Medeni Ceza Kavramlarının Karşılaştırılması' iç Başak Baysal (ed) *Sorumluluk Hukuku* (On İki Levha 2017) 165-188.
- Hofer S, in *Berner Kommentar Bd./Nr. I/1, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Einleitung und Personenrecht, Einleitung, Art. 1-9 ZGB*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2012).

- Hrubesch-Millauer S, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Huguenin C, *Obligationenrecht - Allgemeiner und Besonderer Teil* (Schulthess 2012).
- İmre Z, *Türk Miras Hukuku* (4. Bası, İÜHF Yayınları 1978).
- İmre Z ve Erman H, *Miras Hukuku* (7. Bası, Der 2010).
- İnan AN, Ertuş Ş ve Albaş H, *Türk Medeni Hukuku, Miras Hukuku* (9. Bası, Bilge 2015).
- İşgüzar H, *Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler* (Yetkin 2003).
- Kahveci N, 'Alman Medeni Kanununda Saklı Paydan Uzaklaştırma Sebeplerine İlişkin Yapılan Değişiklikler ve Türk-İsviçre Hukuku ile Karşılaştırılması' (2013) 8 (Özel Sayı: Prof Dr Aydın Zevkçiler'e Armağan) YÜE-D 1483-1524.
- Kılıçoğlu A, 'Mirastan İskat Konusunda İkinci Hukuk Dairesi'nin Hukuk Dışı Bir Kararı' (1995) 1 TBBD 39-58. ['Mirastan İskat']
- Kılıçoğlu AM, *Miras Hukuku* (6. Bası, Turhan Kitabevi 2015). [*Miras*]
- Koca M ve Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (11. Bası, Seçkin 2018).
- Kocaağa K, 'Borç Ödemeden Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)' (2005) 7 (1) DEÜHFD 83-102.
- Kocayusufpaşaoğlu N, *Miras Hukuku* (2. Bası, Filiz Kitabevi 1978).
- Koller A, *Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Band I, Die einzelnen Vertragsverhältnisse Art. 184-318 OR* (Stämpfli 2012).
- Köprülü B, *Miras Hukuku Dersleri* (2. Bası, İÜHF Yayınları 1985).
- Marxer S, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Minnig Y, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Nar A, *Türk Miras Hukukunda Tenkis* (On İki Levha 2016).
- Oğuzman MK, *Miras Hukuku Dersleri* (2. Bası, Fakülteler Matbaası 1978).
- Oğuzman MK ve Barlas N, *Medeni Hukuk*, (25. Bası, Vedat Kitapçılık 2009).
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku*, (15 Bası, Seçkin 2019).
- Öztan B, *Aile Hukuku* (5. Bası, Turhan Kitabevi 2004).
- Öztan B, *Miras Hukuku* (10. Bası, Yetkin 2019). [*Miras*]
- Öztrak İ, *Miras Hukuku* (Ankara 1968).
- Özguç Aİ, 'Miras Hakkından İskat' (1996) 53 (3) ABD 346-353.
- Pekmez C, 'Bağışlamanın Geri Alınmasında "Ağır Suç" Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme' (2019) 7 (2) CHKD 213-232.
- Petek H, 'Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Sebeplerin Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi' (2002) 4 (2) DEÜHFD 139-172.
- Reber M und Humi C, in *Berner Kommentar Band/Nr: Materialien, Die Erläuterungen von Eugen Huber, Text des Vorentwurfs von 1900 Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Materialien zum Zivilgesetzbuch*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2007).
- Schönenberger B, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 1: Innominatkontrakte, Kauf, Tausch, Schenkung, Miete, Leihe Art. 184 318 OR*, Markus Müller-Chen und Claire Huguenin (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016).

- Schwander I, in *Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Serozan R, *Sözleşmeden Dönme* (IÜHF Yayınları 1975). [*Dönme*]
- Serozan R, 'Miras Hukukunun Gelişim Süreci: Sosyo-Ekonomik Planda ve Hukuk Politikasında Yaşanan Değişiklikler ve Bu Değişikliklerin Miras Hukukunun Gelişimi Üzerindeki Etkileri' Meliha Sermin (çev) (2015) 73 (1) İÜHFM 531-559.
- Serozan R ve Engin Bİ, *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları* (6. Bası, Seçkin 2019).
- Sert S, 'Mirasçılıktan Çıkarmanın Nafaka Yükümlülüğüne Etkisi' (2015) 5 (16) TAAD 229-243.
- Şener E, 'Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller' (1976) 2 (2) YD 81-103. ['İskat']
- Şener E, 'Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller' (1976) 2 (3) YD 101-125. ['Mahrumiyet']
- Şenocak Z, 'Cezaî İskat ve Cezaî İskatın Hükümleri' iç Yaşar Karayalçın (ed) *Prof Dr Ali Bozer'e Armağan*, (BTHAE Yayınları 1998) 421-429.
- Tekben T ve Yünlü S, 'Erginlerin veya Kısıtlıların Evlat Edinilmesi' iç Hasan Erman ve diğerleri (edr) *Prof Dr Necla Giritlioğlu'na Armağan* (On İki Levha 2020) 559-612.
- Tongsir FB, 'Mirastan İskat ve Mahrumiyet Müesseseleri Hakkında Düşünceler' (1958) 2 (2) İÜMHAD 249-266.
- Tuor P und andere, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch* (13. Auflage, Schulthess 2010).
- Vogt NP, in *BSK - Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt und Wolfgang Wiegand (hrsg) (2. Auflage, Helbing & Lichtenhahn 1996).
- Weimar P, in *Berner Kommentar Band/Nr. III/1/1/1, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Erbrecht, Die Erben, Die gesetzlichen Erben, Die Verfügungen von Todes wegen, Die gesetzlichen Erben; Die Verfügungsfähigkeit, Die Verfügungsfreiheit, Die Verfügungsarten, Die Verfügungsformen, Art. 457-516 ZGB*, Heinz Hausheer und Hans Peter Walter (hrsg) (Stämpfli 2009).
- Weingart D, in *Orell Füssli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht*, Jolanta Kren Kostkiewicz und andere (hrsg) (3. Auflage, Orell Füssli 2016).
- Wildisen C, in *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht, Art. 457 - 640 ZGB*, Peter Breitschmid und Alexandra Jungo (hrsg) (3. Auflage, Schulthess 2016).
- Yağcı K, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai İskat)* (On İki Levha 2013).
- Yılmaz ÇM, 'Türk Hukukunda Yerine Getirilmiş Bağışlamanın Geri Alınması ve BGB. 313. Çerçevesinde Alman Federal Yüksek Mahkeme Kararının Düşündürdükleri' (2019) 10 (2) İÜHFD 712-727.
- Yorulmaz Ç, 'Ölüm Sigortası' (2010) 68 (3) ABD 289-309.
- Zevkliler A ve Gökyayla KE, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* (12. Bası, Turhan Kitapevi 2013).